

TOETSINGSRAPPORT VAN HET
EVALUATIE-RAPPORT (HELP)
VAN DE RUILVERKAVELING MELDERSLO

128-154

NMF/M-86-2360 28 juli 1986 1

Voor de goede orde zij opgemerkt dat de bij deze projecten op te stellen HELP-rapporten inhoudelijk zullen worden gezien door de Commissie voor de m.e.r. in het licht van de criteria die daarvoor in het kader van de m.e.r. gelden.

Wij zijn van mening dat deze taken zodanig aansluiten bij de U reeds opgedragen taken, dat deze niet tot extra voorzieningen in personele of financiële sfeer behoeven te leiden.

DE MINISTER VAN LANDBOUW EN VISSERIJ,
(w.g.) G.J.M. Braks

CIP GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Toetsing

Toetsing evaluatierapport (HELP) ruilverkaveling Melderslo
/ [Commissie voor de Milieu-effectrapportage ; voorz.: H.
Cohen]. - Utrecht : Commissie voor de Milieu-effectrapportage
ISBN 90-71887-70-7
SISO 614.62 UDC [504.05:711.163](492*5960)
Trefw.: milieu-effectrapportering ; Melderslo /
ruilverkaveling ; Melderslo.

commissie voor de milieu-effectrapportage

Aan de Minister van Landbouw en Visserij
Ir. G.J.M. Braks
Postbus 20401
2500 EK 's-GRAVENHAGE

uw kenmerk

NMF/M-86-2360 en NMF/M-87-331

onderwerp

Toetsing HELP-rapport

Ruilverkaveling Melderslo

uw brief

28 juli 1986 en

28 januari 1987

ons kenmerk

U235-88/Bu/mc/128-152

utrecht,

21 maart 1988

In Uw brief aan de Tweede kamer van 4 november 1985 heeft U de Commissie voor de milieu-effectrapportage, in het kader van de evaluatie van de werkingssfeer van de m.e.r., een rol toebedeeld bij de toetsing van evaluatie-rapporten van bepaalde landinrichtingsprojecten. Hieruit voortvloeiend zal de Commissie in de komende drie jaren een vijftal evaluatierapporten van landinrichtingsprojecten toetsen. Hierin zullen zowel de twee vormen van landinrichting (herinrichting en ruilverkaveling) als de verschillende soorten gebieden (grote landschapseenheden, meest waardevolle beekdalen en meest belangrijke weidevogelgebieden) vertegenwoordigd zijn.

Als eerste project diende zich aan de Ruilverkaveling Melderslo (N-Limburg), waarvan het voorontwerp-plan op 27 augustus 1986 werd vastgesteld en het bijbehorende evaluatierapport (HELP-rapport) in september 1986 verscheen. Conform Uw wens, uitgesproken in uw brief van 28 juli 1986 (bijlage 6), heeft de Commissie het HELP-rapport "inhoudelijk bezien in het licht van de criteria die daarvoor in het kader van de m.e.r. gelden". In de brief van de Directeur Natuur, Milieu en Faunabeheer van Uw ministerie van 28 januari 1987 (bijlage 5) werd verder onderstreept dat "bij de toetsing van de HELP-rapporten de werkwijze van de m.e.r.-procedure zoveel mogelijk wordt benaderd". Met inachtneming van het bovenstaande is, onder mijn voorzitterschap, een werkgroep ingesteld.

Hierbij bied ik U het resultaat aan van de eerste toetsing van een evaluatierapport van een landinrichtingsproject, de Ruilverkaveling Melderslo. Voor een overzicht van de belangrijkste conclusies, verwijs ik naar hoofdstuk 2 van het toetsingsrapport, de samenvatting.

Daarnaast vraag ik Uw aandacht voor het volgende.

1. Een van de bijzondere aspecten bij de beoordeling van het HELP-rapport Melderslo is, dat vooraf geen richtlijnen in het kader van de m.e.r. (art. 41o van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne, Wabm) waren vastgesteld waaraan toetsing kon plaatsvinden. De werkgroep heeft daarom als eerste activiteit een eigen toetsingskader opgesteld (bijlage 2), op basis van de algemene richtlijnen voor de inhoud van een milieu-effectrapport (art. 41j van de Wabm) en het voorontwerp-plan Ruilverkaveling Melderslo. Dit toetsingskader geeft een indicatie hoe richtlijnen voor de inhoud van een milieu-effectrapport van een landinrichtingsproject er uit hadden kunnen zien en is besproken met de Landinrichtingsdienst.
2. In de nota "De HELP-methode voor de evaluatie van landinrichtingsprojecten, Beschrijving en verantwoording" (Landinrichtingsdienst, 1983) zijn de hoofdlijnen van de methode en de toepassing daarvan vastgelegd. In de tweede nota, "Toelichting en uitwerking", wordt een nadere beschrijving en detaillering gegeven van onder meer de berekening c.q. bepaling van de effecten. Deze algemene HELP-richtlijnen zijn door de Commissie vergeleken met de richtlijnen zoals deze bij een m.e.r. voor een Landinrichtingsproject zouden hebben gegolden.
De Commissie heeft gemeend aan deze algemene verschilpunten tussen HELP en m.e.r. een aparte beschouwing te moeten wijden (bijlage 1). Deze bijlage kan als een eerste, voorlopige, aanzet worden gezien van het eindrapport dat de Commissie over circa drie jaar zal opstellen en waarin de ervaringen met alle projecten zullen zijn verwerkt.
3. De geconstateerde algemene verschillen hebben consequenties voor de wijze waarop de Commissie de toetsing van het HELP-rapport heeft uitgevoerd. Zo bleek dat de HELP-methode van plan-evaluerend ontwerpen slechts bij wijze van uitzondering alternatieven oplevert in een voorontwerp-plan, zodat in het HELP-rapport een vergelijking van alternatieven ontbreekt. Deze vergelijking van alternatieven, waaronder een alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast, wordt wel als de kern van de m.e.r. beschouwd. In bijlage 3 heeft de Commissie daarom een aantal mogelijke maar uiteraard hypothetische alternatieven voor het plan Melderslo aangeduid.
4. Bij de toetsing bleek dat de in het toetsingskader gevraagde informatie niet in het HELP-rapport, maar wel in het voorontwerp-plan vermeld was. Bij de toetsing van HELP-rapporten moet daarom de informatie in het voorontwerp-plan eveneens in beschouwing worden genomen.
5. Landinrichtingsprojecten kennen een hoge mate van complexiteit. De lange planvoorbereiding (gemiddeld 8 jaar), de lange uitvoeringstijd (gemiddeld 14 jaar), maken een effectbeschrijving tot een complexe opgave. M.e.r.-procedures beslaan in het algemeen veel kortere periodes. Daarnaast wordt in sterkere mate dan bij de m.e.r. voor een aantal maatregelen pas tijdens de uitvoering duidelijk òf en hoe ze uitgevoerd zullen worden.

Tijdens het opstellen van dit eerste toetsingsrapport zijn contacten gelegd met de Landinrichtingsdienst. Er is uitvoerig gesproken over de beschouwing Algemene procedurele en inhoudelijke verschillen HELP-m.e.r., het toetsingskader en het toetsingsrapport voor de ruilverkaveling Melderslo. Deze gesprekken hebben tot aanpassingen in de genoemde nota's geleid zonder dat in dit stadium volledige overeenstemming is bereikt. Daarnaast zijn er afspraken gemaakt over een experiment bij de (volgende) toetsing door (een werkgroep van) de Commissie: het evaluatierapport van het voorontwerp-plan van de ruilverkaveling Rossum-Oost. Het toetsingskader voor dit HELP-rapport zal door de Commissie vooraf aan de Landinrichtingsdienst ter beschikking worden gesteld als "advies voor richtlijnen" bij het opstellen van dit evaluatierapport. Hiermee wordt de vergelijkbaarheid van beide procedures vergroot en zullen de inhoudelijke verschillen scherper aan het licht kunnen komen. De Commissie hecht zeer aan een nauwe samenwerking en overleg met Uw diensten bij de voortgaande analyse van de essentiële verschilpunten tussen de HELP-evaluatie en de m.e.r.

Een kopie van dit rapport is tevens verzonden aan de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, drs. E.H.T.M. Nijpels, alsook aan de Evaluatiecommissie Wet algemene bepalingen milieuhygiëne.

Dr. H. Cohen,
voorzitter.

Bijlage: 1.

TOETSINGSRAPPORT VAN HET EVALUATIE-RAPPORT (HELP) VAN DE RUILVERKAVELING
MELDELSLO

INHOUDSOPGAVE		<u>Pag.nr</u>
1.	INLEIDING	1
1.1	Werkwijze Commissie	1
1.2	Algemene opmerkingen verschillen HELP en m.e.r.	2
2.	SAMENVATTING VAN HET TOETSINGSRAPPORT	3
3.	DOEL EN BELANG	6
3.1	Probleemstelling	6
3.2	Doelstelling	6
4.	DE VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN DE REDELIJKERWIJS IN BESCHOUWING TE NEMEN ALTERNATIEVEN	8
4.1	De voorgenomen activiteit	8
4.2	De alternatieven	8
4.2.1	Het nul-alternatief of de autonome ontwikke- ling	8
4.2.2	Het alternatief met de beste bestaande moge- lijkheden ter bescherming van het milieu	9
5.	TE NEMEN EN EERDER GENOMEN BESLUITEN	10
6.	DE BESTAANDE TOESTAND VAN HET MILIEU, ALSMEDE DE TE VERWACH- TEN ONTWIKKELING VAN DAT MILIEU.	12
6.1	Algemeen	12
6.2	Beschrijving op verschillende schaalniveaus	12
6.3	Inventarisatiegegevens	13
7.	GEVOLGEN VOOR NATUUR, MILIEU EN LANDSCHAP	15
7.1	Algemeen	15
7.2	Ruilverkavelingsblok-schaal	15
7.3	Deelgebiedenschaal	16
7.4	Ecotopenschaal	18
7.5	Slotopmerkingen	19
8.	DE VERGELIJKING VAN DE ONTWIKKELING VAN HET MILIEU ZONDER HET PLAN (NULALTERNATIEF) EN MET HET PLAN.	20
9.	LEEMTEN IN KENNIS	21
10.	SAMENVATTING VAN HET HELP-RAPPORT	21
11.	VORM EN PRESENTATIE VAN HET HELP-RAPPORT	21

BIJLAGEN

1. Algemene procedurele en inhoudelijke verschillen tussen HELP en MER
2. Toetsingskader voor de beoordeling van het evaluatierapport van de ruilverkaveling Melderslo
3. Opmerkingen over het voorontwerpplan
4. Samenstelling van de werkgroep HELP-Melderslo
5. Brief van de Directeur Natuur, Milieu en Faunabeheer, Ministerie van Landbouw en Visserij, aan de Commissie voor de milieu-effectrapportage van 28 januari 1987
6. Brief van de Minister van Landbouw en Visserij aan de Evaluatiecommissie Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (ECW) van 28 juli 1986

1. INLEIDING

1.1 Werkwijze Commissie

De Commissie voor de milieu-effectrapportage is, in het kader van de evaluatie van de werkingssfeer van de m.e.r., in de gelegenheid gesteld haar beschouwingen kenbaar te maken over de HELP-rapporten van landinrichtingsprojecten in die gevallen dat

- een aanmerkelijk deel van het landinrichtingsgebied deel uitmaakt van een grote landschapseenheid dan wel van een van de meest belangrijke weidevogelgebieden;
- een aanmerkelijk deel van een grote landschapseenheid dan wel een van de meest belangrijke weidevogelgebieden is gelegen binnen het landinrichtingsgebied;
- binnen het landinrichtingsgebied een aanmerkelijke lengte van een van de meest waardevollen beekdalen dan wel beken voorkomt.

(zoals aangeduid op de kaarten 1, 2 en 4 van het Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud)¹

Als eerste project diende zich aan de Ruilverkaveling Melderslo (N-Limburg), waarvan het voorontwerp-plan op 27 augustus 1986 werd vastgesteld en het bijbehorende evaluatierapport (HELP-rapport) in september 1986 verscheen.

De Commissie heeft het HELP-rapport "inhoudelijk gezien in het licht van de criteria die daarvoor in het kader van de m.e.r. gelden"². In de brief van de Directeur Natuur, Milieu en Faunabeheer van het Ministerie van Landbouw en Visserij van 28 januari 1987 (bijlage 5) werd verder onderstreept dat "bij de toetsing van de HELP-rapporten de werkwijze van de m.e.r. procedure zoveel mogelijk wordt benaderd".

Het hierbij uitgebrachte toetsingsrapport is opgesteld door een werkgroep van de Commissie m.e.r., onder voorzitterschap van dr. H. Cohen. De samenstelling van deze werkgroep treft U aan in bijlage 4 van dit rapport. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt daarom verder in dit rapport "de Commissie" genoemd. De werkgroep is 13 april j.l. begonnen met het opstellen van een intern toetsingskader voor de toetsing van het HELP-rapport. Een van de bijzondere aspecten bij de beoordeling van het HELP-rapport Melderslo is, dat

1 Brief van de Minister van Landbouw en Visserij van 4 november 1985, Tweede Kamer, vergaderjaar 1985-1986, 16814, nr. 37 ;

Structuurschema voor de Landinrichting, deel e: tekst van de na parlementaire behandeling vastgestelde planologische kernbeslissing, Tweede Kamer, vergaderjaar 1985-1986, 16600, nrs 28-29, Hoofdstuk 9

2 Brief van de Minister van Landbouw en Visserij aan de Evaluatiecommissie Wet Algemene Bepalingen Milieuhygiene (ECW) van 28 juli 1986 (Kenmerk NMF/M-86-2360)

vooraf geen richtlijnen in het kader van de m.e.r.(art. 41o van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne, Wabm) waren vastgesteld waaraan toetsing kon plaatsvinden. De werkgroep heeft daarom als eerste activiteit een eigen toetsingskader opgesteld (bijlage 2), op basis van de algemene richtlijnen voor de inhoud van een milieu-effectrapport (art. 41j van de Wabm) en het voorontwerp-plan Ruilverkaveling Melderslo. Dit toetsingskader geeft een indicatie hoe richtlijnen voor een milieu-effectrapport van een landinrichtingsproject er uit hadden kunnen zien.

De werkgroep is voorts 6 mei, 1 juni, 23 juni, 30 juni en 28 oktober bij elkaar geweest om het toetsingskader en het toetsingsrapport op te stellen. Op 17 juni, 10 september en 22 oktober werd gesproken met de Landinrichtingsdienst (LD) over tussentijdse concepten.

In hoofdstuk 2, de samenvatting, worden de belangrijkste punten vermeld waarin het HELP-rapport afwijkt van hetgeen het toetsingskader vraagt. De indeling van dit toetsingsrapport is gebaseerd op de volgorde van de inhoudseisen voor een MER volgens artikel 41 j van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne.

1.2 Algemene opmerkingen verschillen HELP en m.e.r.

In de nota "De HELP-methode voor de evaluatie van landinrichtingsprojecten, Beschrijving en verantwoording", (Landinrichtingsdienst, 1983) zijn de hoofdlijnen van de methode en hoe deze moet worden toegepast, vastgelegd. In de tweede nota "Toelichting en uitwerking", wordt een nadere beschrijving en detaillering gegeven van ondermeer de berekening cq. bepaling van de effecten. Deze algemene HELP-richtlijnen zijn door de Commissie vergeleken met de richtlijnen zoals deze voor een m.e.r.³ zouden hebben gegolden. De geconstateerde algemene verschillen hebben consequenties voor de wijze waarop de Commissie de toetsing van het HELP-rapport heeft uitgevoerd.

De Commissie heeft daarom gemeend aan deze algemene verschilpunten tussen HELP en m.e.r. een aparte beschouwing te moeten wijden (bijlage 1). Hiermee wordt niet beoogd de werkzaamheden van de Evaluatiecommissie Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (ECW) te doorkruisen. Naast de Commissie m.e.r. is namelijk ook aan de ECW een rol toegedacht. De ECW heeft het verzoek gekregen "de toepassing van de HELP-methode in het kader van de landinrichtingsprocedure te willen bezien tegen de achtergrond van de doelstellingen van de m.e.r. zoals verwoord in de considerans van de wettelijke m.e.r.-regeling"(zie voetnoot 2).

³ Deze verschillen zijn op basis van literatuurstudie en het eerste door de Commissie te toetsen landinrichtingsproject tot stand gekomen. Verwacht kan worden dat ervaringen bij komende projecten bijstelling en nuancering nodig maken.

2. SAMENVATTING VAN HET TOETSINGSRAPPORT

1. Inleiding

- Een werkgroep van de Commissie voor de milieu-effectrapportage heeft, onder voorzitterschap van dr. Cohen, aan de hand van een intern toetsingskader (bijlage 2), een toetsingsrapport over het evaluatierapport (HELP-rapport) van de ruilverkaveling Melderslo uitgebracht.

3. Doel en belang

3.1 Probleemstelling

- In het HELP-rapport wordt voor de beschrijving van de aanwezige knelpunten bij de sectoren landbouw, openluchtrecreatie en natuur- en landschapsbehoud, die geleid hebben tot de ruilverkaveling verwezen naar het voorontwerp-plan. Het voorontwerp-plan is echter te beknopt op dit punt om een goed inzicht in de problematiek te krijgen.

3.2 Doelstelling

- Het HELP-rapport vermeldt algemene, nationale doelstellingen voor de ruilverkaveling, zonder daarbij aan te geven welke doelstellingen prioriteit zullen krijgen in het plan.
- Niet duidelijk wordt hoe specifieke doelstellingen gebaseerd op de in het blok geconstateerde problemen, en vigerende streek- en bestemmingsplannen worden uitgewerkt voor het plan.

4. De voorgenomen activiteit en de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven

4.1 De voorgenomen activiteit

- De niet-gelocaliseerde maatregelen en voorzieningen worden in het HELP-rapport en voorontwerp-plan niet voldoende beschreven, zodat de consequenties daarvan voor natuur, milieu en landschap niet kunnen worden overzien.

4.2 De alternatieven

4.2.1 Het nul-alternatief of de autonome ontwikkeling

Het HELP-rapport geeft te weinig inzicht in de te verwachten maatregelen en voorzieningen, die onafhankelijk van de ruilverkaveling van invloed zullen zijn op de verschillende sectoren en deelgebieden. Bij de beschrijving van de autonome ontwikkelingen worden onzekerheden daarin niet voldoende expliciet gemaakt.

4.2.2 Het alternatief met de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu

In het HELP-rapport wordt de inhoud van tijdens de planvorming geformuleerde, maar afgevallene alternatieven niet besproken. Een motivatie voor het afwijzen van de alternatieven ontbreekt in het rapport.

5. Te nemen en eerder genomen besluiten

In het HELP-rapport wordt onvoldoende duidelijkheid gegeven over de randvoorwaarden en beperkingen welke door overige besluiten worden opgelegd aan het ruilverkavelingsplan.

De totstandkoming van de concrete begrenzing van de relatienotagegebieden wordt niet voldoende beargumenteerd. De afwijkingen van het ontwerp-plan ten opzichte van het vigerende Streekplan "Noord- en Midden-Limburg" worden in het HELP-rapport niet gemotiveerd.

6. De bestaande toestand van het milieu, alsmede de te verwachten ontwikkeling van dat milieu

De beschrijving van het milieu is hoofdzakelijk kwalitatief. Er ontbreekt een systematische benadering, bijvoorbeeld een indeling naar verschillende schaalniveaus: het gehele blok, de deelgebieden en ecotopen.

Beschrijvingen van het macro-reliëf en het regionaal hydrologisch systeem op ruilverkavelingsblok-niveau worden gemengd met gegevens op deelgebied- en ecotoop-niveau.

De samenhang tussen deelgebieden binnen en buiten het ruilverkavelingsblok wordt niet besproken. De (inter)nationale betekenis van de fauna komt onvoldoende naar voren.

Een complete, systematische en overzichtelijke beschrijving van de bestaande toestand van het milieu was, op basis van de aanwezige inventarisatiegegevens, naar de mening van de Commissie wel mogelijk geweest, maar komt onvoldoende uit het HELP-rapport naar voren.

7. Gevolgen voor het milieu

- Aan de beschrijving van de gevolgen voor het milieu op deelgebieden-niveau wordt veel aandacht besteed.
Onduidelijk blijft wat het totaal van de veranderingen zal zijn en welke gevolgen van indirecte veranderingen te verwachten zijn.
- Een duidelijke beschrijving van de effecten van het plan op het landschap (ecologie, beeld, cultuurhistorie) van het blok als geheel ontbreekt.
- Er wordt geen aandacht besteed aan de gevolgen van aanvoer van gebiedsvreemd water (afkomstig uit de Maas) op de kwaliteit van het diepe grondwater.
- Op deelgebiedenschaal wordt onvoldoende ingegaan op de gevolgen van een verdere ontwatering op nitraatproblematiek in relatie tot grondwater.
- De gevolgen voor de flora worden uitvoerig beschreven.

- De beschrijving van de gevolgen voor de fauna wordt zelden per soort gespecificeerd en veelal wordt niet duidelijk op basis waarvan tot de effectvoorspelling tot stand is gekomen.
 - Effecten op potenties voor herstel en ontwikkeling van fauna, vegetatie en levensgemeenschappen ontbreken.
 - De effectbeschrijving is niet systematisch, incompleet en algemeen van karakter.
 - Onduidelijk blijft of bepaalde ingrepen niet behandeld worden omdat daar geen effect verwacht wordt, geen inventarisatiegegevens voorhanden zijn of omdat de basiskennis voor de effectvoorspelling ontbreekt.
8. De vergelijking van de ontwikkeling van het milieu zonder het plan (nul-alternatief) en bij de uitvoering van het plan.
- Het HELP-rapport besteedt veel aandacht aan de vergelijking tussen de autonome ontwikkeling en het plan met betrekking tot natuur en milieu. Gezien de onvolledige beschrijving van de gevolgen van het plan voor natuur en milieu kan een goede vergelijking echter niet plaatsvinden.
Bij de gemaakte vergelijking wordt niet ingegaan op de normen en streefwaarden van het nationale milieubeleid en wordt niet teruggekomen op de doelstellingen van het plan.
9. Leemten in kennis
- Hoewel leemten in kennis en informatie verspreid door het rapport worden aangegeven, worden de gevolgen van deze leemten voor de besluitvorming niet besproken.
10. Samenvatting van het HELP-rapport
- De samenvatting geeft een verhelderend, schematisch overzicht van de gevolgen van het plan.
11. Vorm en presentatie van het HELP-rapport
- Het ontbreken van systematiek in de beschrijving van het bestaande milieu, de voorgenomen activiteit en de effecten van het plan, maken het evaluatierapport minder toegankelijk.
Het toevoegen van een aantal kaarten zou bijv. de beschrijving van het bestaande milieu sterk verbeteren.

3. DOEL EN BELANG

3.1 Probleemstelling

In het voorwoord van het voorontwerp-plan wordt in algemene zin gesteld waarom landinrichting nodig is. In hoofdstuk 4 van het voorontwerp-plan wordt per sector (landbouw, natuur en landschapsbehoud, openluchtrecreatie en landschap) een overzicht van de te verwachten ontwikkeling gegeven. De aanwezige knelpunten bij de sectoren landbouw, openluchtrecreatie, landschap, natuur en landschapsbehoud worden besproken, meestal echter in de vorm van te nemen maatregelen. De knelpunten in het natuur- en landschapsbehoud worden samengevat in paragraaf 4.2.3. van het voorontwerp-plan. Deze passage bevat een beknopte aanduiding van effecten van de toekomstige landbouwkundige ontwikkeling. Niet duidelijk wordt waarom er knelpunten zullen ontstaan, welke dat zijn en of er thans ook al knelpunten zijn (net zoals in de landbouw, zie 4.1.3). Infrastructurele knelpunten en knelpunten op milieuhygiënisch gebied komen niet expliciet naar voren in het voorontwerp-plan.

De knelpunten die in het voorontwerp-plan besproken worden zijn afgeleid uit de verschillende deeladviezen en andere rapporten die ten behoeve van het ruilverkavelingsplan zijn opgesteld. Verwijzing naar deze rapporten ontbreekt in het voorontwerp-plan. Wanneer de eerdere rapporten worden bekeken op de knelpunten, dan blijkt o.a.:

- a. Het advies van de Natuur-Wetenschappelijke Commissie (NWC) somt vrij gedetailleerd knelpunten op t.a.v. verschillende gebieden of populaties. In het voorontwerp-plan is van deze knelpunten weinig terug te vinden.
- b. De mate waarin wateroverlast dan wel tijdelijke watertekorten optreden verschilt in de verschillende rapporten. Het is onduidelijk waarop de cijfers in het voorontwerp-plan berusten.

In het HELP-rapport wordt wel verwezen naar vorige rapporten. Er ontbreekt echter een aanduiding van de knelpunten. Een schematisch overzicht van de knelpunten in het gebied zou in het HELP-rapport op z'n plaats zijn.

Een bespreking van de plaats van het HELP-rapport in de landinrichtingsprocedure (zie bijlage 1 bij dit toetsingsrapport, paragraaf 1.1.) ontbreekt in het HELP-rapport.

3.2 Doelstelling

In het HELP-rapport worden algemene doelstellingen van het Landinrichtingsplan genoemd. Deze doelstellingen zijn afkomstig uit het Structuurschema Landinrichting en gelden dus voor alle landinrichtingsprojecten. De doelstellingen zijn niet in een hiërarchische volgorde geplaatst. Onduidelijk blijft welke gewichten ze zullen krijgen. Doelstellingen uit het Structuurschema aangaande de veiligstelling en ontwikkeling van cultuurhistorische elementen en aangaande de ontwikkeling van bestaande en aan te leggen nieuwe bossen ontbreken.

Waarom er een selectie uit de doelstellingen van het Structuurschema heeft plaatsgevonden, wordt in het HELP-rapport niet aangegeven.

Specifieke doelstellingen gebaseerd op de in het blok geconstateerde problemen en vigerende streek- en bestemmingsplannen dienen aan bod te komen. In het voorontwerp-plan wordt in Hoofdstuk 3 het een en ander vermeld over doelstellingen voor het gebied welke uit het streekplan en overige ruimtelijke plannen blijken. Naar deze doelstellingen had in het HELP-rapport verwezen moeten worden.

In het voorontwerp-plan wordt op blz. 17 een aantal richtlijnen voor landschap en natuur uit het streekplan Noord- en Midden-Limburg aangeduid. Niet duidelijk wordt hoe deze richtlijnen in meervoudige doelstellingen voor de ruilverkaveling zijn uitgewerkt en op welke wijze en met welke argumentatie een keuze gemaakt is uit de doelstellingen.

Uit het HELP-rapport komt niet naar voren in hoeverre er een relatie bestaat tussen knelpunten in het gebied en de geformuleerde doelstellingen van het plan.

Een keuze uit tegengestelde doelstellingen is in het HELP-rapport niet aangegeven en gemotiveerd.

4. DE VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN DE REDELIJKERWIJS IN BESCHOUWING TE NEMEN ALTERNATIEVEN

4.1 De voorgenomen activiteit.

In het HELP-rapport is een summier en algemeen overzicht gegeven van de te nemen maatregelen en te treffen voorzieningen. Een uitgebreidere aanduiding van maatregelen en voorzieningen zou in het HELP-rapport op zijn plaats zijn. In het voorontwerp-plan wordt overigens wel een goed overzicht gegeven van de voorgenomen activiteit.

Uit het voorontwerp-plan blijkt dat nog niet alle activiteiten gelokaliseerd zijn. Pas nadat het plan aanvaard is, zal er duidelijkheid komen over de locatie en omvang van activiteiten zoals boerderij-verplaatsingen, kavelwerken e.d.

Het HELP-rapport besteedt onvoldoende aandacht aan een globale beschrijving van dergelijke nog niet-gelocaliseerde maatregelen en voorzieningen.

4.2 De alternatieven.

4.2.1 Het nul-alternatief of de autonome ontwikkeling

In het HELP-rapport wordt de autonome ontwikkeling per sector beschreven: natuur, landschap, landbouw en recreatie. De autonome ontwikkeling van de abiotische factoren water, bodem en lucht zal voor een deel worden beïnvloed door overheidsbesluiten en beleidsvoornemens, zoals de Wet Bodembescherming, Wet Beheer Landbouwgronden en het EG-beleid. Het HELP-rapport besteedt weinig aandacht aan de invloed van beleidsvoornemens op de autonome ontwikkelingen.

Het HELP-rapport geeft een weinig systematisch overzicht van te verwachten maatregelen en voorzieningen. In hoeverre er voor de verschillende deelgebieden verschillende ontwikkelingen en maatregelen te verwachten zijn en welke onzekerheden zich daarbij voordoen, wordt niet duidelijk.

De autonome ontwikkeling van de landbouw wordt beschreven en vooral als referentiekader gebruikt ten opzichte van het plan.

Er wordt geen onderscheid gemaakt in de termijnen waarvoor de autonome ontwikkelingen worden beschreven. De Commissie is van mening dat voor de sectoren landschap, natuur, milieu en openluchtrecreatie een procesmatige beschouwing van de ontwikkelingen over een periode van 30 jaar, een beter inzicht zou kunnen geven.

Op verschillende plaatsen in het HELP-rapport wordt vermeld dat er bij de beschrijving van de autonome ontwikkelingen veel onzekerheden bestaan. De aard en omvang van de onzekerheden komt echter niet expliciet aan de orde. Productie-beperkende maatregelen, afschaffen van subsidies e.d. maken de beschreven ontwikkelingen uiterst onzeker. Met

name bij de autonome landbouwkundige ontwikkeling had veel meer aandacht moeten worden besteed aan de ombuiging in het EG-landbouwbeleid. De realiteitswaarde van de beschreven autonome ontwikkelingen wordt niet duidelijk aangegeven.

4.2.2 Het alternatief met de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming voor het milieu.

Uit het voorontwerp-plan blijkt dat er ten aanzien van de indeling van het gebied naar de verschillende functies (1) landbouw, (2) natuur en (3) landbouw en natuur in onderlinge verweving en voor de waterhuishouding en wateraanvoer alternatieven hebben bestaan.

In het HELP-rapport is niet aangegeven wat de inhoud van deze alternatieven was en waarom deze zijn afgevallen. Ook wordt niet vermeld waar deze informatie wel te vinden is.

De Commissie is van mening dat er een aantal alternatieven mogelijk was geweest(zie bijlage 3).

5. TE NEMEN EN EERDER GENOMEN BESLUITEN

Alhoewel aan diverse overheidsbeluften aandacht wordt besteed, komt een aantal wetten en plannen onvoldoende aan bod:

Wetten

Aan de Regeling beperking intensieve varkens- en pluimveehouderij, de Meststoffenwet, de Wet op de Bodembescherming is aandacht besteed vanuit de problematiek van de mestoverschotten. Niet duidelijk is aangegeven welke hoeveelheden mest nog toegestaan zijn en in welke verhouding dat staat met het ruilverkavelingsplan. De milieuhygiënische consequenties worden in het HELP-rapport niet gekwantificeerd besproken.

Beleidsnota's

- De relatienota

150 ha van de totale oppervlakte van het blok is aangewezen als relatienotagebied (conform de 3% regeling uit de relatienota). In dit kader heeft de Landinrichtingscommissie Melderslo voorstellen gedaan tot de aanwijzing en concrete begrenzing van de relatienotagebieden. De criteria op grond waarvan deze begrenzing tot stand is gekomen en een evaluatie van de locatie en begrenzing ontbreken, zowel in voorontwerp-plan als HELP-rapport. De wijze waarop de relatienotagebieden zullen moeten worden verkregen, wordt in het voorontwerp-plan aangegeven. In het HELP-rapport wordt niet ingegaan op de financiële mogelijkheden om het relatienota-beleid werkelijk volledig ten uitvoer te brengen. Beperkingen en mogelijke problemen bij de realisatie van relatienotagebieden hadden besproken moeten worden.

Provinciale en ruimtelijke plannen

- Streekplan Noord- en Midden-Limburg

In het HELP-rapport wordt geen inhoudelijke argumentatie gegeven waarom het voorontwerp afwijkt van het streekplan Noord- en Midden Limburg dat door de Staten van Limburg in 1984 is vastgesteld. In het voorontwerp-plan wordt dit als volgt gemotiveerd:

"De L.C. is tot deze indeling gekomen na afweging van de belangen geformuleerd in de deeladviezen ten aanzien van de landbouw, het landschap, de natuur en de openluchtrecreatie in samenhang met de voorwaarden bekend van de ruimtelijke ordening (streekplanniveau)" (blz. 36 voorontwerp-plan). De verschillende categorieën gebieden zoals deze volgens het streekplan ingedeeld zouden moeten worden zijn anders gelokaliseerd dan in het voorontwerp-plan.

<u>Categorie</u>	<u>Streekplan</u>	<u>Voorontwerp-plan</u>
overwegend landbouw	35%	50%
onderlinge verweving	35%	25%
overwegend natuur	30%	25%

(% van de totale oppervlakte)

Niet alleen de percentages voor de verschillende categorieën wijken af van het streekplan, ook aandacht voor de veiligstelling en ontwikkeling van cultuurhistorische elementen van het landschap ontbreekt. Ook voor de openluchtrecreatie, wegen, natuur en waterhuishouding geeft het streekplan beleidslijnen. Een deel hiervan is in het voorontwerp-plan overgenomen.

In het HELP-rapport wordt geen aandacht meer geschonken aan het streekplan.

- Provinciaal waterkwaliteitsplan

In het provinciale waterkwaliteitsplan worden doelstellingen voor de kwaliteit van het Limburgse oppervlaktewater geformuleerd. In het voorontwerp-plan wordt aandacht besteed aan deze doelstelling, in het HELP-rapport wordt er echter niet meer op terug gekomen.

Conclusie:

In het HELP-rapport wordt onvoldoende duidelijkheid gegeven over de randvoorwaarden en beperkingen welke door overige besluiten worden opgelegd aan het ruilverkavelingsplan. In het voorontwerp-plan wordt wel aandacht besteed aan deze besluiten, zij het niet geheel volledig en juist (bijv. Streekplan).

In het HELP-rapport ontbreekt ook een terugkoppeling van de in het plan voorgenomen maatregelen en voorzieningen met de randvoorwaarden en beperkingen welke door de overige besluiten aan de ruilverkaveling worden opgelegd .

6. DE BESTAANDE TOESTAND VAN HET MILIEU, ALSMEDE DE TE VERWACHTEN ONTWIKKELING VAN DAT MILIEU

6.1 Algemeen

De bestaande toestand van het milieu wordt in hoofdstuk 5 van het HELP-rapport beschreven onder verschillende titels: Effecten op de natuur, Autonome ontwikkelingen, Resultaten en interpretatie.

De verschillende aspecten water, bodem, lucht, landschap en natuur worden niet op dezelfde wijze en onder dezelfde titels beschreven, waardoor er enige verwarring ontstaat.

De beschrijving van de autonome ontwikkelingen van de natuur beperkt zich vrijwel geheel tot kwalitatieve opmerkingen. De omvang van veranderingen wordt zelden vermeld. Doordat een systematische benadering ontbreekt kan niet worden nagegaan in hoeverre de (kwalitatieve) opsomming van veranderingen volledig is. De beschrijving van de autonome ontwikkeling van het landschap is zeer summier en weinig gebiedsspecifiek.

Bij de beschrijving van de autonome ontwikkeling in par. 2.2.4 van het HELP-rapport worden alleen de bestemmingsplannen buitengebied genoemd, terwijl ook op basis van andere besluiten en wetten autonome ontwikkelingen van het landschap in gang worden gezet. De opmerking in par. 6.2 (blz. 50 HELP-rapport) dat het verdwijnen van beplantingselementen in grootschalige gebieden de herkenbaarheid doet afnemen is onjuist. Grootschalige gebieden danken hun herkenbaarheid juist aan het ontbreken van veel beplantingselementen. Daarnaast zijn er behalve de beschreven ontwikkelingen in de beplanting ook andere autonome ontwikkelingen die van invloed zijn op het landschap, zoals werken ten behoeve van de afwatering.

De beschrijving van de autonome ontwikkeling met behulp van scores op blz. 50 wordt niet gefundeerd. Bovendien is de score voor de visueel-ruimtelijke kenmerken niet in overeenstemming met de tekst. Deze zou "-" in plaats van "0/-" moeten zijn,

Een verwijzing naar tabel 25 waarin voor de deelgebieden een score voor de autonome ontwikkeling is aangegeven zou op z'n plaats zijn geweest.

6.2 Beschrijving op verschillende schaalniveaus

In het toetsingskader van de Commissie worden 3 schaalniveaus aangegeven waarop de beschrijving van de bestaande toestand van het milieu kan worden gegeven.

Een dergelijke beschrijving of onderscheiding naar verschillende schaalniveaus ontbreekt in het HELP-rapport. Ook andere systematische beschrijvingen van de bestaande toestand van het milieu ontbreken.

In het HELP-rapport wordt een andere definitie van het begrip "ecotopen" gehanteerd (zie bijlage 2, Toetsingskader voor de beoordeling van het evaluatierapport van de Ruilverkaveling Melderslo). In dit geval is niet van belang na te gaan welke definitie de beste is. Geconsta-

teerd moet worden dat het door de Commissie gevraagde derde schaalniveau als zodanig in de effectbeschrijving in het HELP-rapport ontbreekt.

Een beschrijving van het macro-reliëf en het regionaal hydrologisch systeem op ruilverkavelingsblok-niveau wordt gemengd met gegevens op het 2e en 3e schaalniveau. Dit gebeurt bijv. op blz. 43, waar de beschrijving van het dal van de Grote Molenbeek gecombineerd wordt met het Ham (een klein gebied dat, volgens de Commissie, als afzonderlijk ecotoop beschouwd kan worden). Kaarten waar deze gegevens uit kunnen blijken ontbreken. Deze gegevens zijn wel in het inventarisatierapport van SBB en het NWC-advies te vinden.

De indeling naar de verschillende deelgebieden in het HELP-rapport is weinig systematisch. Soms wordt als onderscheidend kenmerk de geomorfologie (beekdalen, Maasdal), soms de begroeiing (bosgordels), en soms de cultuurhistorie (oude bouwlanden) gekozen. Een beschrijving van micro-reliëf, subregionaal hydrologisch systeem en structuur van de begroeiing (deelgebied-niveau) mist derhalve een systematische onderbouwing. Een systematische beschrijving van het landschapsbeeld en de cultuurhistorische kenmerken, gekoppeld aan het grondgebruik, ontbreken.

Vlakdekkende kaarten ontbreken in het HELP-rapport. Overigens is een deel van dergelijke kaarten wel aanwezig in het deeladvies landschapsbouw en het NWC-advies, of in de basisliteratuur.

Kaarten van het lokaal hydrologisch systeem, de bodem en de vegetatie van ecotopen met bijzondere natuurwaarde ontbreken eveneens. Naar de basisliteratuur, waarin o.a. een bodem- en grondwatertrappenkaart is opgenomen, wordt niet verwezen. Wel wordt in paragraaf 5.2.2.a aangegeven dat het gebied in ecotopen is ontleed en dat per ecotoop de kwetsbaarheid van de vegetatie voor ontwatering en toevoeging voor meststoffen is bepaald. Niet de ecotopen maar verschillende vegetatietypen van lijnelementen zijn echter ingedeeld naar klassen van kwetsbaarheid.

6.3 Inventarisatiegegevens

De beschrijving van de bestaande toestand van het milieu is tot stand gekomen op basis van inventarisatiegegevens van Staatsbosbeheer en het NWC-advies. In paragraaf 5.2.2. wordt gesteld dat de gebruikte inventarisatiegegevens een vrij nauwkeurig totaal overzicht van de effecten toelaten. De aanwezige gegevens zijn echter weinig gebruikt, althans niet op een voor de lezer inzichtelijke manier.

Hoewel bepaalde inventarisatiegegevens wellicht niet aanwezig zijn, is de Commissie van mening dat op basis van bestaande en beschikbare inventarisatiegegevens een voldoende gedetailleerde beschrijving van het milieu mogelijk was geweest.

De keuze voor een bijzondere aandacht voor amfibieën, das, ortolaan en overige (zang)vogels (5.2.1) wordt niet gemotiveerd; de aansluiting bij het overheidsbeleid en bij de doelstellingen van het plan blijft

onduidelijk. Zo wordt niet duidelijk waarom er herhaaldelijk speciale aandacht aan weidevogels wordt besteed: zijn de lokale aantallen op landelijke schaal gezien van betekenis? Faunagegevens worden in kwalitatieve zin gebruikt, verspreidingskaarten en aanduidingen over belangrijke locaties ontbreken. Soorten worden regelmatig qua natuurwaarde en ecologische eisen over één kam geschoren (met name de amfibieën), waarschijnlijk door gebrek aan inventarisatiegegevens.

De samenhang tussen het voorkomen van dierpopulaties en de landschapsstructuur, resp. ecotopenstructuur ontbreekt. Op z'n minst zou aandacht voor de ortolaanpopulaties en de dassen in relatie tot de landschapsstructuur en begroeiing op zijn plaats zijn geweest.

Er wordt onvoldoende aandacht besteed aan de (inter)nationale betekenis van de aanwezige planten- en diersoorten.

De interne samenhang van de verschillende componenten (grondwater, oppervlaktewater, reliëf, e.d.) is wel bij de inventarisaties betrokken, getuige de indeling naar ecotopen (paragraaf 5.2.2.a). Deze samenhang komt bij de resultaten en interpretatie echter nauwelijks aan bod.

De samenhang tussen deelgebieden binnen en buiten het ruilverkavelingsblok wordt niet besproken.

Cultuurhistorische elementen worden niet apart behandeld.

Hiaten in gegevens worden onvoldoende aangegeven. Het is onmogelijk alle voor een project gewenste gegevens te verzamelen. Gebrek aan inventarisatiegegevens of bepaalde kennis kan nooit volledig worden opgelost. Het is echter wel belangrijk duidelijk aan te geven welke gegevens ontbreken en om welke reden deze ontbreken. Zijn ze er niet of zijn bepaalde gegevens niet relevant genoeg om ze te presenteren? Hiaten in kennis kunnen nl. van invloed zijn op het uiteindelijk te nemen besluit.

De beschrijving van de autonome ontwikkelingen moet gerelateerd worden aan bestaande overheidsbesluiten, zoals bijv. het Streekplan en bestemmingsplannen-buitengebied. Deze relaties komen niet duidelijk in het HELP-rapport naar voren.

7. GEVOLGEN VOOR NATUUR, MILIEU EN LANDSCHAP

7.1 Algemeen

Het HELP-rapport geeft niet allereerst, zoals in de richtlijnen gesuggerend wordt, een overzicht van de te nemen maatregelen en de te verwachten veranderingen. De keuze van de besproken ingreep-effectrelaties lijkt daardoor nogal toevallig. Het blijft onduidelijk of alle relevante te verwachten veranderingen en effecten voldoende aan bod komen (zie hiervoor in bijlage 1, onder 7.5).

Een beschrijving van de gevolgen voor het milieu wordt vooral per deelgebied gegeven. Hoewel op deelgebiedenniveau veel aandacht wordt besteed aan de effecten op het milieu wordt niet duidelijk wat het totaal van de veranderingen in ieder deelgebied zal zijn. Zullen in ieder deelgebied in even grote mate veranderingen in de waterhuishouding plaatsvinden en worden er evenveel bedrijfsverplaatsingen uitgevoerd? Een beschrijving van de gevolgen van veranderingen, zoals intensivering van het gebruik van landbouwgronden, wordt gemist.

De nog niet gelokaliseerde kavelinrichtingswerken vormen hierbij uiteraard een probleem.

In de hoofdstukken 4, 5 en 6 worden beschrijvingen van de autonome ontwikkelingen, de effecten van het plan en methodische en theoretische verhandelingen door elkaar gepresenteerd. Dit maakt deze hoofdstukken verwarrend.

De plan-kaart bevat een aanduiding van de "te handhaven" en de "aan te brengen" voorzieningen, terwijl de "te verwijderen elementen" niet worden aangegeven.

Ook blijft onduidelijk welke wegen verhard worden.

De veranderingen in wegen, waterlopen en beplantingen worden op de kaart niet duidelijk aangegeven.

7.2 Ruilverkavelingsblok-schaal

Een duidelijke beschrijving van de effecten van het plan op het landschap (ecologie, beeld, cultuurhistorie) van het blok als geheel ontbreekt. De per landschapsaspect gemiddelde eindscores in tabel 25 kunnen niet als een voldoende aanduiding van bedoelde effecten gelden.

De suggestie dat de invloed op de cultuurhistorische kenmerken van het blok, resp. de deelgebieden parallel loopt met die op de landschapsoecologie en het landschapsbeeld wordt door de Commissie niet onderschreven. Zo kan bijvoorbeeld perceelsvergroting de landschapsoecologische structuur en de ruimtemaat ongemoeid laten, terwijl een waardevolle historisch gegroeide structuur verdwijnt. Het gemis aan een cultuurhistorische inventarisatie en daarmee de mogelijkheid tot effectbeoordeling doet zich hier eens te meer gevoelen.

Er wordt geen aandacht besteed aan de gevolgen van aanvoer van gebiedsvreemd water (afkomstig uit de Maas) op de kwaliteit van het diepe grondwater.

De beoordeling van de gevolgen voor oppervlaktewater vindt plaats op basis van een IMP-puntensysteem, gebaseerd op de beoordeling van NH_4^+ ,

O₂ en BOD in het oppervlaktewater. Dit geeft informatie over milieuhygiënische, maar niet over ecologische aspecten.

De opmerking (par.4.3) dat "de waterkwaliteit van de inlaatpunten geheel anders is dan die van het Maaswater" wordt niet met gegevens onderbouwd.

Van ammoniak is bekend dat na emissie een belangrijk deel binnen 100 à 200 m tot depositie komt. Natuurbelangen kunnen gediend zijn met bufferzones waar geen dierlijke mest wordt toegediend of geproduceerd. Effecten van NH₃-depositie als gevolg van diverse maatregelen worden slechts globaal beschreven en niet voor de verschillende deelgebieden besproken.

7.3 Deelgebiedenschaal

De effecten van maatregelen op de veranderingen in cultuurhistorische waarden worden niet beschreven. Hetzelfde geldt voor mogelijke effecten op aanwezige geologisch, geomorfologisch of bodemkundig waardevolle gebiedsdelen.

Voor de evaluatie van de effecten op het landschap in hoofdstuk 6 worden twee indelingen genoemd (één in 7 en één in 30 gebieden); dit werkt verwarrend. De toegekende scores in tabel 25 voor de waardering van het landschap berusten niet op basisgegevens. De waarderingscriteria zijn niet expliciet gemaakt. (Tabel 25 is bovendien moeilijk leesbaar doordat de symbolen niet in de juiste kolommen staan.) De effecten van de maatregelen op de cultuurhistorische landschapskenmerken worden niet beschreven, maar zijn zonder meer in de tabel opgenomen (zie het hierboven onder Ruilverkavelingsniveau genoemde). Waarom voor 11 deelgebieden bij cultuurhistorie in tabel 25 "niet van toepassing" staat, is niet gemotiveerd.

Onbesproken blijft of verharde wegen een barrière opwerpen voor de fauna. Een voorbeeld is een barrière tussen de winterverblijfplaats en de paarplaats van amfibieën. Dit had gemotiveerd moeten worden.

Voor de beschrijving van de gevolgen van een verdere ontwatering op de nitraat-uitspoeling naar oppervlaktewater en grondwater kan niet worden volstaan met een verwijzing naar een evaluatierapport van een ander landinrichtingsproject. Kwantificering is moeilijk vanwege het onzekere karakter van het proces. Wel had aangegeven kunnen worden wat de gewenste kwaliteit is, welke kwaliteit momenteel wordt aangetroffen en welke wateren desgevolg een speciale bescherming behoeven.

Wat de gevolgen van verdere ontwatering zullen zijn moet worden bepaald op basis van de problemen in de deelgebieden. Op blz. 36 wordt ten onrechte gesteld dat door een minder diepe ontwatering in het deel van de Mierbeek extra uitspoeling van meststoffen in het waterwingebied wordt tegengegaan.

De extra uitspoeling als gevolg van ontwatering is zeer gering.

Op blz. 36 wordt de overschrijding van de drinkwaternorm voor nitraat

genoemd en vervolgens dat uitvoering van het plan hierop geen of nauwelijks effect heeft. Dit houdt in dat er ook geen positieve effecten te verwachten zijn.

De nitraat verontreiniging van het grondwater kan een probleem zijn, omdat het diepe grondwater nu al verontreinigd is of omdat het huidige grondgebruik in de toekomst overschrijding van de drinkwaternorm zal veroorzaken. Niet duidelijk wordt welke situatie van toepassing is op de ruilverkaveling Melderslo.⁴ In het HELP-rapport wordt kort ingegaan op de invloed van grondwaterstandswijzigingen op de nitraatuitspoeling. De mate waarin dit invloed heeft op de totale nitraatuitspoeling is niet gekwantificeerd. Een beoordeling van de ernst van de gevolgen kan daardoor ook niet plaatsvinden.

Onder invloed van de normstelling voor de toepassing van dierlijke meststoffen (Wet Bodembescherming) zal tot het jaar 2000 een afname plaatsvinden in de nitraatbelasting van het bovenste grondwater (normen worden steeds strakker). De invloed van ingrepen moet ook tegen deze achtergrond bezien worden (het kan best zijn dat de invloed gering is, maar het zal onderbouwd moeten worden).

In het HELP-rapport had meer aandacht besteed moeten worden aan deze problematiek.

Berekening in droge perioden kan leiden tot opname van meststoffen die anders niet opgenomen worden en uit kunnen spoelen, met name NO_3^- . Hieraan wordt geen aandacht besteed.

Berekening kan de waterkwaliteit beïnvloeden door intensivering van gebruik van meststoffen. Hieraan wordt geen aandacht besteed.

Wel wordt vrij veel aandacht besteed aan de effecten van veranderingen in gebruiksintensiteit op de flora. Vooral geldt dit voor de effecten van eutrofiëring en verdroging op lijnvormige elementen.

Op blz. 45 wordt echter onvoldoende gemotiveerd waarom geen beïnvloeding wordt verwacht van het aquatisch oecosysteem in de Molenbeek als gevolg van wateraanvoer. Op pag. 45 wordt eveneens te weinig gespecificeerd welke de veranderingen zijn naar een meer algemeen karakter van enkele bosjes, sloten en slootkanten in Legert, als gevolg van waterbeheersingsmaatregelen. Als hierdoor soortenrijke vegetaties van het vochtige relatief voedselarme milieu plaats maken voor soortenarme vegetaties van voedselrijke milieu's, dan dient dat ook te worden vermeld.

Bovendien blijft het onduidelijk op basis van welke gegevens conclusies getrokken zijn.

4 De gebrekkige kennis over de mogelijke denitrificatie in de ondergrond vormt een probleem bij de kwantificering van de invloed vanuit de landbouw op de nitraatbelasting van het diepe grondwater. Overigens hoort de problematiek van de nitraatbelasting van het diepe grondwater bij de provincie thuis.

Veranderingen in de gebruiksiteit kunnen het verdwijnen of het ontstaan van biotopen van soorten tot gevolg hebben. Informatie hierover wordt in de beschrijvingen gemist. Het al eerder geconstateerde ontbreken van aandacht voor de samenhang tussen landschap en populaties heeft bij de effect-beoordeling een gebrek aan informatie tot gevolg.

Aan mogelijke effecten op ruimtelijke relaties wordt geen aandacht besteed, met uitzondering van een verwijzing naar een veronderstelde functie als "verbindingsbaan" van de beplanting langs de Gekkegraaf (blz. 46). Maar wat wordt er verbonden en voor welke soorten is dit van belang?

De effecten voor de fauna worden zelden per soort gespecificeerd. Met uitzondering van weidevogels worden de effecten in kwalitatieve zin geformuleerd. In veel gevallen blijft onduidelijk op basis waarvan een effectvoorspelling gebaseerd is. Als voorbeeld op pag. 46: "De ortolaan verdwijnt vanwege het te verwachten bouwplan" en "Inrichten van een gebied van 3 ha voor de Ortolaan vergroot de kans op het voorkomen".

7.4 Ecotopenschaal

Op pag. 41 wordt gesteld dat de te verwachten veranderingen in de vegetatie van de diverse ecotopen zijn vastgesteld. De uitkomsten van dit onderzoek worden niet gegeven.

Op het schaalniveau van de ecotopen is de beschrijving van de te verwachten effecten zeer wisselend van kwaliteit. Voor de droge bossen van de centrale bosgordel is de beschrijving voldoende informatief omdat daar weinig veranderingen worden verwacht. De ecotopen heide, veen en stuifzand die ook in de centrale bosgordel voorkomen, komen echter niet ter sprake.

Er worden in het HELP-rapport zowel positieve als negatieve effecten van maatregelen met betrekking tot wegen op de flora en fauna van waardevolle ecotopen aangeduid. De genoemde effecten worden echter niet gekwantificeerd, bijvoorbeeld pag. 44: "het aan de openbaarheid onttrekken van onverharde wegen heeft een positief effect op de rust en derhalve op de (broed) vogelstand in het gebied".

Op pag. 45 wordt gesteld dat er geen wezenlijke verandering van de waterkwaliteit a.g.v. aanvoer van gebiedsvreemd water (afkomstig uit de Maas) wordt verwacht. Onduidelijk blijft waarop deze veronderstelling gebaseerd is. Eventuele effecten op flora en fauna komen niet aan bod.

Op pag. 45 wordt niet duidelijk gemaakt waarom de nadelige gevolgen voor de vegetatie van het Legerterbos als gevolg van afnemende kwel, gering kunnen worden geacht.

De effecten van veranderingen in gebruiksintensiteit in waardevolle ecotopen op flora, fauna, bodem en hydrologische toestand worden weinig besproken. Wel wordt een aantal keren een achteruitgang van aanwezige flora en fauna geconstateerd, als gevolg van toenemende intensivering, bv. op blz. 46: dat van de grote Molenbeek bij Horst.

In het HELP-rapport wordt gewezen op een versnelde uitvoering van het relatienotabeleid. Als gevolg hiervan zou een aantal gebieden, zoals b.v. de Linksstraat en het Megelsums schuitwater beter beschermd worden tegen achteruitgang in natuurwaarden. In het HELP-rapport wordt voorbijgegaan aan problemen bij de realisatie van relatienotagebieden in landinrichtingsverband (aankoop gronden e.d.).

In het HELP-rapport wordt veelvuldig de achteruitgang van de vegetatie in lijnvormige landschapselementen besproken. Hierbij wordt weinig relatie gelegd met de fauna.

7.5 Slotopmerkingen

- Effecten op potenties voor herstel en ontwikkeling van fauna, vegetatie en levensgemeenschappen ontbreken.
- De beschreven en op de kaart aangeduide natuur- en landschapsvoorzieningen worden niet gerelateerd aan doelstellingen over de inrichting van het landschap. Waarom bv. bepaalde beekdalen voorzien worden van lijnvormige beplantingen en andere beekdalen juist open worden gehouden is niet duidelijk.
- Indirecte effecten op binnen of buiten de ruilverkaveling gelegen gebieden, blijven buiten beschouwing (bijv. het Legert).
- De effecten van niet-gelocaliseerde kavelingsinrichtingswerken, komen niet aan bod.
- Er ontbreekt een globale omschrijving van de mogelijke effecten van dergelijke voorzieningen op flora, fauna, water, bodem, lucht en landschap.

Tot slot kan worden geconcludeerd dat de effectbeschrijving niet systematisch, incompleet en algemeen van karakter is. Onduidelijk blijft of ingrepen niet behandeld worden omdat daar geen effect verwacht wordt, geen inventarisatiegegevens voorhanden zijn of omdat de basiskennis voor de effectvoorspelling ontbreekt.

8. DE VERGELIJKING VAN DE ONTWIKKELING VAN HET MILIEU ZONDER HET PLAN (NUL-ALTERNATIEF) EN MET HET PLAN

De vergelijking tussen de autonome ontwikkeling en het plan met betrekking tot natuur en milieu komt nadrukkelijk aan de orde, maar gezien de eerder geconstateerde gebreken (o.a. gebrek aan inventarisatiegegevens en systematische beschrijving) bij de beschrijving van de autonome ontwikkeling en de effecten van het plan op de natuur en het milieu, is het duidelijk dat een goede vergelijking in het HELP-rapport niet plaats kan vinden.

De beschrijvingen van de twee te vergelijken situaties is zodanig incompleet, dat een goede vergelijking welhaast onmogelijk is. De vergelijking dient uit te gaan van de in het plan gekozen doelstellingen en gesignaleerde knelpunten.

Geldende normen en streefwaarden voor milieubeleid en doelstellingen van het overheidsbeleid t.a.v. natuur en landschap kunnen hierbij goede diensten bewijzen.

De vergelijking van de effecten op natuur en milieu krijgt veel aandacht, maar is kwalitatief onvoldoende. De vergelijking aangaande de effecten op het landschap is weinig expliciet. Alleen in tabel 25 wordt een waardering toegekend aan de verschillende effecten. Het blijft echter onduidelijk op welke gegevens en criteria de tabel gebaseerd is.

De vergelijking van de effecten op het landschap is daardoor niet controleerbaar en bruikbaar.

Ook voor de effecten op water, bodem en lucht geldt dat de beschrijving van de twee te vergelijken situaties incompleet is, waardoor een goede vergelijking welhaast onmogelijk wordt.

Volgens het interne toetsingskader zou de vergelijking van de twee situaties mede gebaseerd moeten worden op geldende normen en streefwaarden van het milieubeleid, voor zover deze openbaar gemaakt zijn.

Voor het grondwater zou de relatie gelegd moeten worden met de verordening bodem- en grondwaterbescherming van de Provincie Limburg. Hierin wordt aandacht besteed aan waterhuishoudkundige maatregelen die van invloed kunnen zijn op de drinkwaterwinning.

De landelijke doelstellingen om de NH_3 -emissie terug te dringen worden niet vermeld.

Te verwachten toe- en afname van dierpopulaties worden met elkaar vergeleken zonder de waarden die landelijk aan de soorten worden toegekend te laten wegen.

Bij de vergelijking wordt niet terug gekomen op de doelstellingen van het plan. Er wordt niet aangegeven in welke mate bepaalde doelstellingen gerealiseerd zullen worden.

9. LEEMTEN IN KENNIS

Op verschillende plaatsen in het evaluatierapport wordt melding gemaakt van leemten in kennis en informatie en onzekerheden van voorstellingen.

Een overzicht van leemten in kennis en informatie ontbreekt echter. Dit geldt ook voor de gevolgen van leemten in kennis en informatie voor de besluitvorming over het plan.

10. SAMENVATTING VAN HET HELP-RAPPORT

De samenvatting van het HELP-rapport mist een motivering van het belang van de voorgenomen activiteit.

In een samenvatting van de effecten op natuur, water, bodem, lucht en landschap en economische factoren is een beschrijving van de voorgenomen activiteit opgenomen.

De beschrijving van de uitgangssituatie in de samenvatting is vrij negatief, daarentegen wordt bij de beschrijving van het plan relatief veel aandacht aan de positieve effecten van het landschapsplan en de vorming van reservaten gegeven.

Een vergelijkende beoordeling van het plan en de autonome ontwikkeling tegen de achtergronden van de doelstellingen van het plan en overheidsbesluiten ontbreekt.

Het schematisch overzicht van de effecten van het plan werkt verhelderend, maar is niet geheel correct, b.v. blz. 70, "Waterkwaliteit : geen noemenswaardige veranderingen".

11. VORM EN PRESENTATIE VAN HET HELP-RAPPORT

In het evaluatierapport ontbreekt het een en ander, dat echter wel in het voorontwerp-plan te vinden is. Er wordt in het HELP-rapport naar het voorontwerp-plan verwezen.

Het ontbreken van systematiek in de beschrijving van het bestaande milieu, de voorgenomen activiteit en de effecten van het plan en de autonome ontwikkeling, maken het evaluatierapport onoverzichtelijk en moeilijk te beoordelen.

De beschrijving van het bestaande milieu zou door het toevoegen van een aantal kaarten sterk verbeterd kunnen worden.

De plankaart geeft een overzicht van de te nemen maatregelen. De legenda is echter niet geheel compleet.

De arcering van de verwevingsgebieden is erg onduidelijk.

Op de plankaart is niet aangegeven welke elementen zullen verdwijnen als gevolg van het plan.

Bijlagen bij het Toetsingsrapport van het evaluatie-rapport (HELP)
van de ruilverkaveling Melderslo

(bijlagen 1 t/m 6)

BIJLAGE 1

ALGEMENE INHOUDELIJKE EN PROCEDURELE VERSCHILLEN TUSSEN HELP EN MER

1.1 Inleiding

De Commissie heeft gemeend aan de algemene verschilpunten tussen HELP en m.e.r. een aparte beschouwing te moeten wijden, aangezien deze verschillen consequenties hebben voor de wijze waarop de toetsing van het HELP-rapport is uitgevoerd. De verschilpunten zijn voor een belangrijk deel ontleend aan literatuuronderzoek van officiële documenten van beide procedures c.q. methoden en hebben betrekking op inhoudelijke en procedurele verschillen.

De wettelijke basis voor de HELP is neergelegd in de Landinrichtingswet (in de eensluidende artikelen 35 lid 1b6 en 87 lid 3b): "een beschrijving van de te verwachten gevolgen van de onder 4 en 5 bedoelde maatregelen en voorzieningen voor de economische toestand met inbegrip van de werkgelegenheid, de leef- en werkomstandigheden, de natuur en het landschap en de gesteldheid van water, bodem en lucht".

Voor de inhoudelijke vereisten van de HELP-methode zijn met name de twee nota's "De HELP-methode voor de evaluatie van landinrichtingsprojecten" (Landinrichtingsdienst, 1983), geraadpleegd. In het eerste deel "Beschrijving en verantwoording", zijn de hoofdlijnen van de methode en hoe deze moet worden toegepast, vastgelegd. In de tweede nota "Toelichting en uitwerking", wordt een nadere beschrijving en detaillering gegeven van ondermeer de berekening cq. bepaling van de effecten.

Voor de m.e.r. zijn in de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne, naast de procedure, ook algemene richtlijnen gegeven voor de inhoud van een milieu-effectrapport (MER). De vaststelling van de specifieke richtlijnen voor de inhoud van ieder MER afzonderlijk geschiedt door bevoegd gezag. De Commissie voor de m.e.r. adviseert hierbij. Aangezien deze stap ontbreekt bij de HELP heeft de Commissie als eerste activiteit bij de beoordeling van het HELP-rapport 'Melderslo', "richtlijnen" opgesteld, zoals zij die zou hebben gegeven voor een MER over een ruilverkaveling.

De algemene HELP-richtlijnen zijn, voor wat betreft de inhoud vergeleken met deze "interne" richtlijnen.

Met betrekking tot de procedurele verschillen tussen HELP en m.e.r. dient het volgende te worden opgemerkt. De bescheiden wettelijke basis voor de HELP is uitgegroeid tot een zekere praktijk met advisering door diverse instanties, consultaties en toetsing. Deze praktijk was voor de Commissie slechts ten dele zichtbaar, aangezien het hier interne procedures betreffen. Om de vergelijking van HELP en m.e.r. zoveel mogelijk te baseren op de wijze waarop beide procedures in de praktijk worden toegepast, zal deze bijlage steeds worden geactualiseerd op basis van de laatste ervaringen die opgedaan zijn met de toetsing. Verder is met de Landinrichtingsdienst een voortdurend contact ten einde de vergelijking zo zuiver mogelijk te krijgen.

Deze bijlage moet daarom als een eerste aanzet worden gezien van het eindrapport dat de Commissie over circa drie jaar zal opstellen. Hierin

zullen dan de ervaringen over alle projecten en de verschillen daartussen, zijn verwerkt.

Voor de goede orde dienen de verschillende termen en begrippen als volgt te worden gelezen en geïnterpreteerd. Vergelijkbaar zijn:

HELP-evaluatierapport (= rapport volgens de HELP-methode), te zamen met het voorontwerp-plan	MER (Milieu-effectrapport), te zamen met b.v. projectnota of vergunningaanvraag
Landinrichtingsprocedure (waarin het HELP-evaluatierapport zijn plaats heeft)	m.e.r. (milieu-effectrapportage waarin het MER zijn plaats heeft)
HELP-methode, omschrijving welke effecten op welke wijze beschreven en bepaald moeten worden	Methoden toegepast voor de bepaling van de effecten in het MER

1.2 Procedurele verschillen

Milieu-effectrapportage is een wettelijk vastgelegde procedure, waarin ondermeer de totstandkoming en inhoud van het Milieu-effectrapport (MER) met waarborgen is omkleed, zoals openbaarheid, inspraak en 'second opinion'. Het HELP-evaluatierapport is onderdeel van de Landinrichtingsprocedure. Het is een intern rapport waarin de effecten van landinrichtingsplannen op o.a. natuur, milieu en landschap worden beschreven, volgens een vast stramien, de zogenaamde HELP-methode. Het evaluatierapport heeft een bescheiden wettelijke basis, waarin geen regels zijn gegeven over bijvoorbeeld de wijze van totstandkoming en toetsing. De wijze waarop een HELP-evaluatierapport en een MER tot stand komen en de rol die beide spelen in de plan- en besluitvorming, verschilt op de volgende punten:

1. Bij de m.e.r. stelt de initiatiefnemer een zogeheten "startnotitie" op, waarin in grote lijnen is aangegeven wat hij/zij wil (volgens het Besluit Startnotitie Milieu-effectrapportage van 28 juli 1987, Staatscourant 154 van 13 augustus 1987)
In de vooroverlegfase worden de Commissie m.e.r. en de wettelijke adviseurs in de gelegenheid gesteld advies te geven over de inhoud van het MER, de zogenoemde richtlijnen. Verder kan een ieder gedurende een bepaalde inspraak-termijn zijn wensen kenbaar maken over het soort van gegevens dat verzameld zou moeten worden voor het MER. Het bevoegd gezag stelt vervolgens de richtlijnen vast. Het vooraf opstellen van richtlijnen zorgt ervoor dat alle relevante aspecten aan bod komen en dat de informatie zoveel mogelijk op de hoofdzaken resp. het gebied is toegespitst.

De HELP-methode voor de evaluatie van Landinrichtingsprojecten, als uitvloeisel van de wettelijke verplichting van de effect-beschrijving

van landinrichtingsplannen (cf. art 35 lid 1b6 en 87 lid 3b, Landinrichtingswet), is vastgesteld door de Centrale Landinrichtings-commissie (CLC). De minister van Landbouw en Visserij heeft de toepassing voor alle landinrichtingsprojecten verplicht gesteld. De richtlijnen voor de evaluatie van landinrichtingsprojecten zijn algemeen van karakter. Wat er in het HELP-rapport aan de orde komt, wordt, naast de algemene richtlijnen, vooral door de opstellers bepaald. Wel vindt bij elk project informeel vooroverleg plaats tussen de Landinrichtingsdienst en NMF over de inhoud van het natuureffectrapport, een van de onderdelen van het HELP-rapport. Geformaliseerd vooroverleg en openbare inspraakmogelijkheden ontbreken. De advisering van de Natuurwetenschappelijke Commissie (NWC), Staatsbosbeheer en het Consulentenschap Openlucht recreatie en Landbouwschap op basis van de "Zienswijze" vindt plaats in het kader van de planvorming ten behoeve waarvan het HELP-rapport wordt opgesteld. De nota "Zienswijze" bevat overwegingen en uitgangspunten voor het betreffende project. De inhoud van het HELP-rapport is daarbij nog niet aan de orde. De inhoud van vooral het NWC-advies is wel van belang voor de natuurevaluatie in de HELP-evaluatie.

2. Het MER wordt door de initiatiefnemer opgesteld en ingediend bij het bevoegd gezag. Laatsteberaad zich vervolgens over de aanvaardbaarheid van het MER. Als het MER goed genoeg is om gebruikt te worden voor de verdere besluitvorming is de rol van de initiatiefnemer beëindigd en neemt bevoegd gezag de verantwoordelijkheid voor het MER over. Dan wordt het MER in inspraak gebracht. De Commissie voor de m.e.r. toetst het rapport op volledigheid en juistheid en aan de vastgestelde richtlijnen. De inspraakreacties moeten door de Commissie bij de toetsing worden betrokken. De toetsing door de Commissie geschiedt door dezelfde groep van onafhankelijke deskundigen, die het advies voor de richtlijnen heeft opgesteld.

Het HELP-rapport wordt door de provinciale afdeling onderzoek van de betreffende provinciale Landinrichtingsdienst in samenwerking met de Centrale Directie van de Landinrichtingsdienst opgesteld. Laatsteberaad het rapport op volledigheid. De interne procedure schrijft overleg voor met het consulentenschap Natuur-, Milieu- en Faunabeheer van Landbouw & Visserij en het consulentenschap Bos- en Landschapsbouw van Staatsbosbeheer over het evaluatierapport, waarbij instemming over de inhoud wordt nagestreefd. Er vindt bij de beoordeling van een HELP-rapport dus geen toetsing door een onafhankelijke organisatie plaats. Het evaluatierapport van het voorontwerp-plan is voor iedereen verkrijgbaar en kan desgewenst in de inspraak worden betrokken. Het voorontwerp-plan bevat een samenvatting van het HELP-rapport.

3. De m.e.r. is een externe procedure, waarin bestaande sectorale of planologische procedures worden ingepast. Er wordt een onafhankelijke organisatie betrokken bij de beoordeling. De m.e.r. is bij wet vastgesteld.

De HELP-evaluatie heeft een meer intern karakter. De methode is vastgelegd in ambtelijke rapporten. Het verschil tussen intern en extern komt het sterkst tot uiting bij de bepaling van de inhoud en bij de toetsing op volledigheid en juistheid van beide rapporten.

4. De m.e.r. begint in een vroeg stadium van de besluitvorming. Het vooroverleg vindt plaats n.a.v. de eerste plannen. De richtlijnen die voor het MER opgesteld worden, vragen altijd een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen. Hiertoe behoort in ieder geval het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast, met inachtneming van het doel van het voorneemen (het zogenoemde "meest milieu-vriendelijk alternatief"). Een en ander betekent dat al in een vroeg stadium wordt vastgelegd wat er uitgewerkt moet worden, waar in de planontwikkeling rekening mee dient te worden gehouden en waar het MER op getoetst gaat worden. Als de initiatiefnemer daarvan wil afwijken, dient zij dat te motiveren.

HELP-rapporten worden voor alle drie fasen van de planvorming opgesteld: schetsontwerp-, voorontwerp- en ontwerp-plan. De bedoeling van de HELP-evaluatie is effectbepaling binnen de methode van "plan-evaluerend ontwerpen". Dit houdt in dat de evaluatie van een plan moet leiden tot nieuwe voorstellen, aanvullingen, aanscherpingen op het plan. Al evaluerend krijgt het plan steeds meer vorm en vallen alternatieven af. Op welke manier het HELP-rapport de planvorming beïnvloedt is niet terug te vinden. Alternatieven kunnen afgevoerd of toegevoegd worden, zonder dat dit gemotiveerd hoeft te worden.

5. Het MER heeft een officiële plaats in de besluitvorming, zoals ook al onder punt 3 beschreven is. De HELP-evaluatie heeft dit niet. Er hoeft bij de uiteindelijke besluitvorming geen rekening mee worden gehouden. Uiteraard kan er wel gebruik van gemaakt worden. Bij een m.e.r. moet het bevoegd gezag bij de besluitvorming aangeven op welke wijze er rekening gehouden is met het milieubelang, zoals dat naar voren is gebracht in het MER, in de inspraak en in de adviezen. Ook moet bevoegd gezag verantwoorden hoe de in het MER beschreven alternatieven bij het besluit meegewogen zijn.
6. De rol van het bevoegd gezag bij het tot stand komen van het MER is groter dan die bij de HELP-rapporten. Het gebruik van het MER bij de besluitvorming is gewaarborgd, terwijl het gebruik van het HELP-rapport minder goed is vastgelegd.

Conclusie

Op diverse punten verschilt de procedure van de Landinrichting, met betrekking tot de HELP-evaluatie, van de m.e.r. Belangrijke verschillen betreffen de officiële status van de rapporten bij de besluitvorming, de openbaarheid en de "second opinion".

Door de grotere openheid en de wettelijk vastgelegde procedures en inhoud, kan het bevoegd gezag de in en rond het MER gemaakte opmerkingen moeilijk negeren. Op deze wijze heeft de wetgever beoogd garanties te scheppen voor een volwaardige plaats voor het milieu in het besluitvormingsproces (zie Considerans van de Wet van 23 april 1986, houdende

uitbreiding van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Regelen met betrekking tot milieu-effectrapportage), Staatsblad 1986 nr.211).

1.3 Inhoudelijke verschillen

De volgende punten zijn van belang bij de inhoudelijke verschillen.

1. Doelen.

In het HELP-rapport worden de overheidsdoelstellingen uit het Structuurschema Landinrichting aangegeven. Het betreft meervoudige doelstellingen. Doelstellingen waarop het landinrichtingsproject onbedoeld effect heeft, moeten ook worden genoemd. Doelstellingen uit het Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud zijn daarvan een voorbeeld. Andere nota's, richtlijnen of aanwijzingen die op het gebied betrekking hebben kunnen ook aan de orde worden gesteld. Voorbeelden zijn de relatienota, de interimwet intensieve varkens- en pluimveehouderij.

In het MER dient in ieder geval aangegeven te worden wat het doel en belang van de voorgenomen activiteit is. Deze doelen kunnen zowel overheids- als particuliere doelstellingen zijn. Overheidsdoelstellingen die van invloed zijn op het te nemen besluit, worden apart vermeld in een MER onder "Overige Besluiten".

2. Knelpunten.

In een HELP-rapport hoeven de knelpunten, die de aanleiding vormden tot de ruilverkaveling niet te worden aangegeven. Uit de beschrijving van de huidige situatie en de te verwachten autonome ontwikkeling zijn de knelpunten in het gebied wel af te leiden. In het voorontwerp-plan worden de knelpunten wel genoemd. Een onderbouwing van deze knelpunten is voor een groot deel in de diverse deeladviezen terug te vinden. Het is moeilijk na te gaan in hoeverre de impliciet vermelde knelpunten door de doelstellingen van het plan zullen worden opgelost; een terugkoppeling hierop vindt niet plaats.

Om het plan te onderbouwen en te motiveren moet in een MER aangegeven worden welke knelpunten zullen worden opgelost. Er ligt een logische koppeling tussen doelstellingen en knelpunten.

3. Voorgenomen activiteiten.

In een HELP-rapport wordt beschreven wat de ontwikkelingen zullen zijn als het landinrichtingsplan wordt uitgevoerd. Daarbij wordt aangegeven welke maatregelen genomen worden. De beschrijving hiervan gebeurt deels per sektor: natuur, landbouw, landschap en recreatie. Uitgebreider komen de maatregelen aan bod bij de beschrijving van de effecten: economische, sociale effecten en effecten op natuur, landschap en water, bodem en lucht.

Het voorontwerp zelf is volledig te noemen aangaande de voorgenomen activiteiten. Het HELP-rapport zal dus in samenhang met het voorontwerp-plan moeten worden gezien, gelijk ook een MER in samenhang met bijvoorbeeld de vergunningaanvraag/projectnota moet worden bekeken.

In een landinrichtingsplan blijven er tot en met de stemming onzekerheden bestaan over de uitvoering van de zogenaamde niet-gelocaliseerde voorzieningen, zoals bijvoorbeeld boerderijverplaatsingen. De beschrijving van de activiteiten in het HELP-rapport kan in dit opzicht nooit volledig zijn.

Hetzelfde speelt overigens bij m.e.r.: op bijvoorbeeld het project-niveau zullen specifieke uitvoeringsaspecten van het bestek-niveau nog niet beschreven kunnen worden. In het MER zullen deze onzekerheden onder het hoofdstuk "Leemten in kennis" worden opgesomd.

4. Alternatieven.

Een van de meest essentiële verschilpunten tussen de MER en de HELP is gelegen in de formulering van de alternatieven.

In het MER dient in ieder geval een nul-alternatief en het alternatief met de best bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu te worden opgenomen. In het nul-alternatief moet de voortzetting van de huidige situatie, waarbij geen noemenswaardige ingrepen ten gunste van de landbouwkundige of natuurlijke situatie plaatsvinden, worden weergegeven.

Het nul-alternatief is vooral bedoeld als referentiekader t.o.v. de plan-alternatieven. In een klein aantal gevallen zal het nul-alternatief naast een referentiekader ook een reëel te bestuderen alternatief zijn. Het MER kent daarnaast vaak een zogenaamd nul-plus-alternatief. Dit is het alternatief waarbij de voorgenomen activiteit geen doorgang vindt, maar er wel eenvoudige maatregelen en voorzieningen getroffen worden om bestaande knelpunten op te lossen.

De begrenzing van de alternatieven die in het MER dienen te worden uitgewerkt, wordt in de wet aangegeven met de formulering "redelijkerwijs in beschouwing te nemen". Hiermee wordt bedoeld dat ook voor de alternatieven moet gelden dat de doelen van het voornemen tot op zekere hoogte worden verwezenlijkt c.q. de problemen worden opgelost.

In het HELP-rapport moet een beschrijving van de huidige situatie en van de zogenaamde autonome ontwikkeling van het gebied worden opgenomen. De autonome ontwikkeling wil zeggen die ontwikkeling waarbij geen ingrepen in landinrichtingsverband plaatsvinden, maar waar wel allerlei (cultuur-technische) werken kunnen plaatsvinden. De autonome ontwikkeling moet voor een termijn van 30 jaar beschreven worden.

In het HELP-rapport wordt, evenals bij het MER het geval is, de autonome ontwikkeling en de beschrijving van de huidige situatie als referentiekader gebruikt bij de planalternatieven.

In het HELP-rapport wordt de autonome ontwikkeling per facet (natuur, landschap, economie) behandeld waardoor het referentiekader per facet functioneert. De gevolgen en effecten van het plan worden in het HELP-rapport direct gekoppeld aan de beschrijving van de autonome ontwikkeling. In een MER worden deze zaken uit elkaar gehouden.

In principe is het mogelijk dat in het voorontwerp-plan meer dan één plan-alternatief voorkomt. In de praktijk komt dit maar zelden voor. Het principe van de HELP-methode werkt ook anders. De bedoeling is dat er in de eerste fase van de planvorming diverse mogelijkheden bekeken worden. Hieronder kunnen zich milieu-vriendelijke alternatieven bevinden. Naarmate de voorbereiding vordert zullen er steeds mogelijkheden afvallen, welke niet haalbaar/wenselijk blijken te zijn. Al plan-evaluerend kan op deze manier gekomen worden tot het uiteindelijke plan. Het is mogelijk dat in dit plan verscheidene alternatieven staan. Vaak is er in een vrij vroeg stadium al overeenstemming over de oplossingsrichting, waardoor de kans op reële en uitgewerkte alternatieven, die afwijken van de oplossingsrichting, afneemt.

Er hoeft in een HELP-rapport geen motivatie te komen voor het afvallen van bepaalde alternatieven. De afwegingen welke leiden tot de uiteindelijke keus worden daardoor niet geheel duidelijk.

Voor zover het al tot alternatieven komt in een HELP, gaat het in de meeste gevallen om alternatieven die meer of minder tegemoet komen aan de negatieve effecten voor natuur en landschap. Milieuhygiënische aspecten hoeven hierin niet te worden betrokken.

In een MER kunnen verschillende alternatieven wel volwaardig naast elkaar ontwikkeld worden. De vastgestelde richtlijnen geven de richting van de alternatieven aan, waardoor er wezenlijk andere oplossingen dan de voorgestelde kunnen ontstaan. Het scala van alternatieven bij de m.e.r. is groter dan bij de HELP. Het alternatief met de best-bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu garandeert een volwaardig én reëel milieu-alternatief.

In de beschrijving van de HELP-methode wordt aangegeven dat ook de potentiële waarden van het gebied betrokken moeten worden bij de evaluatie van de effecten.

In de methode voor de beschrijving van effecten op natuur en landschap is hiervan weinig terug te vinden.

Alleen door het opstellen van een landschapsplan wordt hieraan tegemoet gekomen.

Omdat in het HELP-rapport gebiedsspecifieke doelstellingen en knelpunten ontbreken wordt het formuleren van mogelijke alternatieven om knelpunten op te lossen een moeilijke zaak.

De m.e.r. geeft de mogelijkheid tot mitigerende maatregelen bij de alternatieven. Ook in een later stadium van de besluitvorming en uitvoering van de activiteit kan via monitoring nog besloten worden tot corrigerende maatregelen. In de HELP-methode wordt dit niet als zodanig genoemd.

5. Overige besluiten.

In een MER dienen andere relevante overheidsbesluiten, als ook beleidsvoornemens die randvoorwaarden opleggen aan het te nemen besluit, te worden aangegeven. Welke besluiten en voornemens aandacht moeten krij-

gen wordt in de richtlijnen aangegeven. Te denken valt aan: doelstellingen t.a.v. natuur, landschap, levensgemeenschappen, landschapselementen, milieuhygiënische normen en doelstellingen afkomstig uit vigerende ruimtelijke plannen op provinciaal en gemeentelijk niveau. Bij een MER bepalen de specifieke richtlijnen vooraf of deze doelstellingen moeten worden vermeld.

Hoewel het vrij is om dergelijke doelstellingen in het HELP-rapport op te nemen, is het niet verplicht en ook niet gebruikelijk. In hoeverre de doelen van de landinrichtingsplannen stroken met overheidsdoelstellingen hoeft in het HELP-rapport niet te worden aangegeven. Zowel voor een MER als voor een HELP-rapport geldt dat het moeilijk is algemene beleidsvoornemens in een plan te verwerken.

Sinds het van kracht worden van de landinrichtingswet in 1985 bestaan er twee vormen van landinrichting: herinrichting en ruilverkaveling. De keuze voor een herinrichting of een ruilverkaveling moet op basis van het Struktuurschema Landinrichting en de kaders van de ruimtelijke ordening worden gemaakt. Over de keuze herinrichting of ruilverkaveling kunnen meningsverschillen bestaan. De gevolgen voor natuur en landschap van beide landinrichtingsvormen kunnen verschillend uitpakken. Plannen van vòòr 1985 blijven ruilverkavelingsplannen.

De overige genomen en nog te nemen besluiten worden in het voorontwerpplan beschreven. Op dit punt is de informatie vergelijkbaar met die uit een MER.

De toetsing op juistheid en volledigheid en ook de terugkoppeling tussen plan en besluiten vindt bij de HELP niet plaats.

6. Beschrijving van de bestaande situatie van het milieu.

In de richtlijnen t.b.v. het MER kan worden aangegeven welke aspecten van de bestaande natuur, het landschap en het milieu en de autonome ontwikkelingen daarbinnen, beschreven moeten worden.

De huidige situatie m.b.t. het milieu wordt in de meeste HELP-rapporten beschreven onder

" De bepaling van de effecten op de natuur, op het landschap en op water, bodem en lucht".

De beschrijving gebeurt meestal met behulp van een op landschapsoecologische basis gemaakte indeling naar deelgebieden.

7. De gevolgen van de planalternatieven voor het milieu.

7.1 Beschrijving van de effecten op de natuur.

De HELP-richtlijnen hebben het karakter van algemene suggesties voor methoden van effectbeschrijvingen. Specifieke richtlijnen voor ieder project afzonderlijk, zoals bij de m.e.r., worden niet opgesteld. Sterker nog dan bij de m.e.r. kan hierdoor de kwaliteit van dergelijke beschrijvingen van rapport tot rapport verschillen.

In de praktijk van de HELP-evaluatie is echter een bepaalde ervaring opgebouwd, die door het toezicht van de Centrale Directie (afd. Biologisch Onderzoek) tot een zekere uniformiteit leidt. In deze praktijk wordt bij het onderdeel Natuurevaluatie aan de hand van het NWC-advies in overleg met NMF vooraf bepaald aan welke aspecten van de natuur aandacht zal moeten worden besteed.

Er hoeven in een HELP-rapport geen gebiedsspecifieke doelstellingen voor de natuur in het blok te worden opgenomen. De evaluatie van de effecten van het plan op de natuur kan dus niet ergens aan worden gerefereerd, behalve aan de uitgangssituatie. In een MER vindt een vergelijking en beoordeling van de alternatieven plaats mede op basis van de doelstellingen en bestemmingen die voor het gebied gelden en de mate van beïnvloeding van het "milieu" door de verschillende alternatieven.

7.2 Beschrijving van de effecten op het landschap.

In het kader van de landinrichting wordt een landschapsplan ontwikkeld. In een HELP-rapport wordt veel aandacht aan het landschap besteed en wordt een waardering van de effecten van het plan op het landschap opgenomen. Deze waardering wordt per deelgebied gegeven, waarna een beoordeling van het blok als geheel tot stand kan komen. Effecten in het ene deelgebied, die ook in een ander gebied zullen doorwerken, komen niet naar voren.

Een MER kan, indien de richtlijnen dit eisen, evenveel aandacht aan het landschap schenken. Een beschrijving van de effecten voor het gehele gebied is daarbij mogelijk.

7.3 Beschrijving van de effecten op water, bodem en lucht.

Het eindrapport van de Werkgroep Water, Bodem en Lucht (WWBL) 'Voor-spelling van de gevolgen van landinrichting voor water, bodem en lucht'(1987) bevat richtlijnen voor de beschrijving van deze effecten in het HELP-rapport. Deze richtlijnen zijn onlangs overgenomen door de CLC en zullen bij de HELP-evaluaties in de toekomst een vast onderdeel gaan vormen.

De beschrijving van de effecten op water, bodem en lucht werd tot nu toe is gebaseerd op tussentijdse rapporten van bovengenoemde werkgroep.

7.4 Beschrijving van de effecten op economische en sociale omstandigheden.

De m.e.r. besteedt weinig aandacht aan de beschrijving van economische en sociale effecten. Deze effecten worden wel gesignaleerd maar niet verder uitgewerkt, behalve als zij weer indirect van invloed zijn op het milieu (bijvoorbeeld effecten van secundaire activiteiten die ontstaan als gevolg van de uitvoering van de voorgenomen activiteit).

De HELP-rapporten besteden met name aan de mogelijke economische effecten veel aandacht. Ook verkeersafwikkeling, welvaartsniveau en leef-situatie krijgen aandacht in een HELP-rapport. In een MER kunnen zowel globale kostenaspecten van de alternatieven worden beschreven alsook de

gevolgen voor de bedrijfsvoering, als deze van directe betekenis zijn voor de milieu-aspecten (b.v. tariefstelling).

7.5 Algemene opmerkingen t.a.v. de effectenbeschrijving.

De handleiding voor HELP-rapporten biedt in principe de mogelijkheid om de beschrijving van de milieu-effecten op een met de m.e.r. vergelijkbare wijze uit te voeren. Verschillen zijn er onder meer op het punt van de beschrijving van de milieuhygiënische aspecten in relatie tot de gezondheid van de mens. In het rapport van de Werkgroep Water, Bodem, Lucht wordt nauwelijks aandacht besteed aan de effecten van geluid en stank. Stankoverlast, geluidhinder en luchtvervuiling komen in een MER, mede onder invloed van de richtlijnen, vrijwel altijd aan bod.

Een beschrijving van de geohydrologische situatie conform de richtlijnen uit het eindrapport van de WWBL geeft een goede basis voor een beschrijving van de effecten op de landschapsoecologische relaties. De koppeling tussen de abiotische situatie en de biotische factoren kan worden gelegd door de suggestie van de WWBL over te nemen om in het HELP-rapport de effectbeschrijving van water, bodem en lucht voorafgaand aan alle andere effectbeschrijvingen op te nemen.

8. Vergelijking van de milieu-effecten van de verschillende alternatieven.

In een HELP-rapport hoeft geen afweging te worden gemaakt tussen de alternatieven. Wel moet worden aangegeven waarin de effecten van de alternatieven verschillen van de autonome ontwikkeling en de overige alternatieven. De beschrijving van de verschillen tussen de alternatieven spitst zich bij de natuurevaluatie toe op

- a. het verdwijnen van zeldzame soorten.
- b. de afname van diversiteit en de nivellering van aanwezige natuurwaarden.

Om tot een waardering te kunnen komen van de verschillen tussen de alternatieven wordt bij de landschapsevaluatie een stelsel van toetsing-criteria gehanteerd.

De doelstellingen uit het advies voor de landschapsbouw spelen hierbij een belangrijke rol.

Hoe de waardering van effecten op water, bodem en lucht tot stand moet komen blijkt niet uit het rapport van de WWBL.

Volgens de MER-richtlijnen moeten bij deze vergelijking de reeds eerder genoemde besluiten en beleidsvoornemens een rol spelen.

Zowel in het MER als in het HELP-rapport moeten de alternatieven worden vergeleken met de situatie waarbij er geen werken in landinrichtingsverband worden uitgevoerd. Deze autonome ontwikkelingen of volgens de m.e.r., het nul-alternatief, moeten omschreven zijn. De moeilijkheid bij deze vergelijking is dat niet goed is na te gaan hoe reëel de beschrijving van de autonome ontwikkelingen is.

Dit probleem speelt zowel bij de HELP-rapporten als bij een MER. In een HELP-rapport fungeert de autonome ontwikkeling vooral als een referentiekader, in een MER kan het een alternatief zijn. Maar omdat een ruilverkaveling afgestemd kan worden, kan de autonome ontwikkeling ook bij de landinrichting als alternatief functioneren.

In een MER kan aandacht worden besteed aan de potenties van een deelgebied. Deze kunnen in de beschrijving van het nul-alternatief opgenomen worden en kunnen bij de afweging van de alternatieven meegewogen worden. In een HELP-rapport is dit in principe ook mogelijk.

Geconcludeerd kan worden dat de vergelijking van de alternatieven in een MER beter tot stand komt dan in een HELP-rapport, met name omdat alleen de autonome ontwikkeling als referentiekader gebruikt wordt.

9. Leemten in kennis.

Vrijwel altijd blijkt er gebrek aan bepaalde gegevens of onzekerheid over de interpretatie ervan te bestaan. In een HELP-rapport is verspreid door de tekst terug te vinden welke leemten en onzekerheden er bestaan. Er wordt echter niet aangegeven wat er met de leemten en onzekerheden gebeurt en hoe ze betrokken worden in de te nemen besluiten. In een MER wordt een overzicht van leemten in kennis gegeven. Deze leemten mogen geen betrekking hebben op cruciale factoren.

10. Samenvatting.

Het HELP-rapport moet een schematisch overzicht bevatten van de voor de besluitvorming relevante maatregelen, kosten en effecten van het plan.

De samenvatting van het MER moet de belangrijke intenties van de m.e.r. naar voren brengen, nl. die betrekking hebben op:

- a. motivering belang voornemen
- b. beschrijving activiteit
- c. beschrijving uitgangssituatie van het milieu
- d. beschrijving en voorspelling effecten alternatieven
- e. vergelijkende beoordeling tegen de achtergrond van de normen en uitgangspunten van het milieubeleid

11. Vorm en presentatie.

Zowel HELP-rapport als MER dienen duidelijk als zodanig herkenbaar te zijn en in een voor een breder publiek toegankelijke taal geschreven te zijn.

De vorm en presentatie van de beschrijving van de effecten op natuur, milieu en landschap in een HELP-rapport laat te wensen over:

Het HELP-rapport geeft alleen de effecten die in de deelgebieden zullen optreden, zonder een volledig overzicht van de inrichtingsmaatregelen en de respectievelijke gevolgen ervan te presenteren. Daardoor is het moeilijk na te gaan of de effectbeschrijving juist en volledig is.

Wanneer zo'n overzicht zou worden gegeven is tevens na te gaan of effecten van bepaalde ingrepen in verhouding staan tot de gewenste doelen.

De recente voorstellen voor de evaluatie van de effecten op water, bodem en lucht gaan wel uit van de hierboven beschreven maatregel-gevolg-effectmethode en komen daarmee aan bovengenoemde bezwaren tegemoet.

1.4 Slotconclusie

De vergelijking tussen de HELP en m.e.r. laat grote procedurele verschillen zien. De m.e.r. wetgeving heeft expliciet als doel het milieu een volwaardige plaats in de besluitvorming te geven. Daartoe zijn allerlei procedurele voorzieningen getroffen, die de openbaarheid en de kwaliteit van de rapportage moeten waarborgen en die het bevoegd gezag verplichten te verantwoorden op welke wijze het milieu-aspect heeft meegespeeld in de besluitvorming.

Bij de inhoudelijke vergelijking van HELP-rapport en MER is vooral het ontbreken van verschillende soorten van alternatieven van grote betekenis.

De toetsing van de individuele projecten zal een meer gedetailleerd beeld geven van de onderlinge verschillen tussen de HELP en de MER. Met name het aspect van uitvoering van de HELP-richtlijnen zal daarbij van belang zijn.

1.5 Literatuur

1. Evaluatie van het voorontwerp-plan Ruilverkaveling Melderslo. Landinrichtingsdienst, Utrecht, september 1986.
2. Effectrapportage in de Landinrichting.
G.J.H. Overmans en A.P. Rietveld, vakgroep Cultuurtechniek, LH Wageningen, rapport no. 65, 1982.
3. Enkele kanttekeningen bij de HELP, R.C. van Apeldoorn en G.J. Baaijens RIN-rapport, Leersum, 1982.
4. Evaluatie van Landinrichtingsprojecten, voorspelling van de gevolgen van Landinrichting voor water, bodem en lucht, concept eindrapport Werkgroep Water, bodem en lucht, med. Landinrichtingsdienst, nr. 167, 1987.
5. De HELP geëvalueerd. P.P.J. Driessen in "Landschap", jrg. 2, 1986/3, blz. 243-252.
6. HELP-methode voor de evaluatie van Landinrichtingsprojecten, "Beschrijving en verantwoording" (1983); "Toelichting en uitwerking" (1984) Landinrichtingsdienst, Den Haag.
7. Jaarverslagen van de (voorlopige) Commissie voor de Milieu-effectrapportage, over de jaren 1982/1983, 1984, 1985 en 1986.
Uitgave Ministerie Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, MER-reeks, nrs. 15, 29, 31 en 33.
8. De Landinrichtingwet, Staatsuitgeverij, Den Haag, 1985.
9. Regelen m.b.t. milieu-effectrapportage, (Wet van 23 april 1986, houdende uitbreiding van de Wet algemene bepalingen milieu-hygiëne, Staatsblad 1986 229), Besluit milieu-effectrapportage (Besluit van 20 mei 1987, houdende de uitvoering van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne, Staatsblad 1987 278), Besluit Startnotitie milieu-effectrapportage (Staatscourant 154, 13 augustus 1987) en de Memorie van Toelichting (TK, 16814, nr. 3) en Antwoord (TK 16814, nr.7) op het wetsontwerp milieu-effectrapportage.
10. Dr. H. Bosma, Kosten en Effecten van Landinrichtingsprojecten in Nederland, Wageningen, 1986

BIJLAGE 2

TOETSINGSKADER VOOR DE BEOORDELING VAN HET EVALUATIERAPPORT VAN DE RUILVERKAVELING MELDERSLO

1. INLEIDING

Bij de wettelijke m.e.r.-procedure worden, voorafgaand aan het opstellen van een MER, door bevoegd gezag richtlijnen voor de inhoud van het MER vastgesteld. De Commissie m.e.r. adviseert over deze richtlijnen. De vastgestelde richtlijnen worden in een latere fase van de procedure door de Commissie gebruikt om het MER te toetsen. In het geval van de toetsing van het HELP-rapport Melderslo is het evaluatierapport tot stand gekomen zonder richtlijnen vooraf. Om de toetsing te kunnen uitvoeren is een toetsingskader opgesteld, op basis van de algemene richtlijnen voor de inhoud van een MER (art. 41j van de wettelijke regeling), toegespitst op de ruilverkaveling Melderslo. Dit toetsingskader geeft een indicatie hoe richtlijnen voor de inhoud van een milieu-effectrapport van een landinrichtingsproject eruit hadden kunnen zien en is qua vorm en presentatie gelijk aan de richtlijnen voor een MER in normale m.e.r.-procedures.

2. DOEL EN BELANG

2.1 Probleemstelling

Uit het HELP-rapport en het voorontwerp-plan moet blijken welke problemen in het blok de aanleiding tot ruilverkaveling vormden. Ook problemen die geen directe aanleiding vormden maar welke toch tot de knelpunten in de gebiedsgebonden functies behoren, dienen hierbij vermeld te worden.

Tevens dient te worden aangegeven wat het doel en de plaats van het HELP-rapport in de landinrichtingsprocedure is.

2.2 Doelstelling

De doelstellingen van de ruilverkaveling moeten in het HELP-rapport aangegeven worden. Zowel algemene doelstellingen zoals die geformuleerd zijn in de Landinrichtingswet en het structuurschema Landinrichting, als

specifieke doelstellingen gebaseerd op de in het blok geconstateerde problemen en de vigerende streek- en bestemmingsplannen dienen aan bod te komen.

Gezien de meervoudige doelstellingen van de landinrichting dienen in het HELP-rapport ook doelstellingen vermeld te worden die gericht zijn op andere dan agrarische functies zoals drinkwatervoorziening en

die van natuur, milieu en landschap¹. Tot deze doelstellingen behoren instandhouding en herstel van de voor het blok meest kenmerkende en waardevolle levensgemeenschappen, ecosystemen, hun externe relaties (bv. grondwaterstroom en migratiebaan) en van eigenschappen van het blok die behoren tot de aspecten van cultuurhistorie, landschap, milieuhygiëne en recreatie.

De doelstellingen moeten geplaatst worden in relatie tot internationale ontwikkelingen, in het bijzonder met betrekking tot de maatregelen in EG-verband ten aanzien van de landbouw.

De relatie tussen de geconstateerde landbouwkundige en niet-landbouwkundige knelpunten enerzijds en de doelstellingen anderzijds dient te worden aangegeven.

Voor zover er sprake is van tegengestelde doelen, dient een keuze daaruit aangegeven en gemotiveerd te worden.

3. DE VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN DE REDELIJKERWIJS IN BESCHOUWING TE NEMEN ALTERNATIEVEN

3.1 De voorgenomen activiteit

Het HELP-rapport dient een voor het blok duidelijk en compleet overzicht te geven van de beoogde maatregelen en voorzieningen, zowel in fysieke als juridische zin, die getroffen gaan worden in het kader van de ruilverkaveling.

3.2. De alternatieven

3.2.1 Het nul-alternatief of de autonome ontwikkeling

In het HELP-rapport dient een beschrijving gegeven te worden van de autonome ontwikkeling van het gebied, waaronder:

- een beschrijving van de te verwachten ontwikkelingen in de sectoren landbouw, openluchtrecreatie, natuur, milieu en landschapsbescherming alsmede van de maatschappelijke ontwikkelingen die hierop van invloed zijn.
- een aanduiding van voorzieningen en maatregelen die plaats vinden indien geen ruilverkaveling wordt uitgevoerd ten behoeve van de verbetering van de landbouwkundige, natuurlijke en landschappelijke situatie. Hierbij wordt gedacht aan maatregelen en voorzieningen beschreven in het voorontwerp-plan onder "vermoedelijke ontwikkeling zonder landinrichting".

¹ De term "landschap" heeft meerdere betekenissen. In deze tekst wordt bedoeld: de uiterlijke verschijningsvorm waar de mens een waarde aan toekent (landschapsbeeld). De functionele betekenis van "landschap" als stelsel van samenhangende elementen is vervat in de termen "natuur en milieu" (zie hoofdstuk 5).

De termijn waarvoor de te verwachten economische ontwikkelingen dienen te worden beschreven is volgens de HELP-methode 30 jaar. Voor de ontwikkelingen in natuur, milieu, landschap en openluchtrecreatie moeten daarnaast afhankelijk van de bestaande kennis en inzichten kortere termijnen worden gehanteerd.

In het HELP-rapport dient aandacht besteed te worden aan de realiteitswaarde van de beschreven te verwachten ontwikkelingen.

3.2.2 Het alternatief met de beste bestaande mogelijkheid ter bescherming van het milieu

Aangegeven dient te worden welke alternatieven zijn overwogen in eerdere stadia van de ruilverkavelingsprocedure en waarom deze zijn afgevallen. In het bijzonder wordt hierbij gedacht aan een inrichting op basis van de indeling in gebieden naar de functies (1) landbouw, (2) natuur en (3) landbouw en natuur in onderlinge verweving, alsook voor alle activiteiten met betrekking tot waterhuishouding in het betreffende gebied, zoals die in het Streekplan Noord- en Midden Limburg zijn aangegeven. Alternatieven met betrekking tot de openluchtrecreatie hoeven in het HELP-rapport geen aandacht te krijgen.

4. TE NEMEN EN EERDER GENOMEN OVERHEIDSBSLUITEN

In het HELP-rapport dient vermeld te worden ten behoeve van welk besluit het HELP-rapport opgesteld wordt en door welke overheidsinstantie het besluit (uiteindelijk) genomen zal worden.

Voorts dient te worden aangegeven welke stappen en besluiten er door welke instanties in een latere fase van de landinrichtingsprocedure genomen moeten worden om het voornemen waarvoor het HELP-rapport opgesteld wordt uit te voeren. Het gaat hierbij in het bijzonder om die vervolgbesluiten waarbij effecten op natuur, milieu- en landschap te verwachten zijn.

Tevens dient vermeld te worden welke terzake doende overheidsbesluiten en beleidsvoornemens² invloed uitoefenen, beperkingen opleggen of randvoorwaarden stellen aan het plan en de autonome ontwikkeling. Voor zover er van de verschillende plannen, nota's en structuurschema's afgeweken wordt, dient dit aangegeven en gemotiveerd te worden in het HELP-rapport.

2 Er kan gedacht worden aan:

Wetten:

Landinrichtingswet, Grondwaterwet, Boswet, Natuurbeschermingswet, Wet op de Waterhuishouding (in voorbereiding), Regeling beperking intensieve varkens- en pluimveehouderij, Meststoffen wet, Wet verontreiniging oppervlakte water, Wet bodembescherming, Wet beheer landbouwgronden (in voorbereiding), Hinderwet, ecologische richtlijnen

Structuurschema's:

structuurschema Landinrichting, structuurschema Natuur en Landschapsbehoud, structuurschema Openluchtrecreatie, structuurschema Drink- en Industriewatervoorziening

Beleidsnota's

IMP milieubeheer, Nota betreffende de relatie landbouw en natuur- en landschapsbehoud (de 'Relatienota'), Nota landelijke gebieden, Meerjarenplan bosbouw, het Groenboek

Provinciale en gemeentelijke plannen:

Streekplan, Bestemmingsplannen buitengebied, Provinciaal ontgrondingenplan, Provinciaal grondwaterplan, Provinciaal waterkwaliteitsplan, Provinciale verordeningen m.b.t. milieu, Besluiten waterschap-zuiveringsschap

Het HELP-rapport behoort een beschrijving te bevatten van de bestaande toestand van het milieu en de te verwachten ontwikkelingen van dat milieu, voorzover dat wordt beïnvloed door de voorgenomen activiteiten.

Tevens moet beschreven worden hoe de toestand zich zou ontwikkelen indien geen ruilverkaveling plaats zou vinden. Dit wordt dan opgevat als de referentie voor de beschrijving en vergelijking van de effecten van de voorgenomen activiteit.

Duidelijk moet worden aangegeven op welke veronderstellingen de beschrijving van de autonome ontwikkeling gebaseerd is.

5.2 Beschrijving op verschillende schaalniveau's

De bestaande toestand van het milieu kan op drie schaal-niveaus worden beschreven (tabel 1)³.

Schaal	Reliëf		Hydrologie			Bodem	Begroeiing	
	macro	micro	regio-naal	sub-regio-naal	lokaal		structuur incl. grondgebruik 3	flor. samenstelling
Ruilverkavelingsblok 10-100 km ²	++	+	++					
Deelgebied 0.1-10 km ²	+	++	+	++	+	+	++	+
Ecotoop 1-100 ha		+		+	++	++	+	++

* Tabel 1. Kenmerken van de verschillende schaal-niveaus ten behoeve van beschrijving van het milieu.

++ = dominant kenmerk
+ = ondergeschikt kenmerk
blanco = niet van toepassing

Het hoogste niveau (zie tabel 1) is dat van het gehele ruilverkavelingsblok, in dit geval het stroomdallandschap van de Maas. Dit ontleent zijn belangrijkste kenmerken aan het reliëf als onderdeel van de geomorfologische opbouw van het Noordwesteuropese subcontinent en

3 Voetnoot behorende bij bovenstaande tabel nr. 1: structuur op deelgebied-niveau heeft vooral betrekking op ruimtelijke verdeling van het grondgebruik, in het bijzonder de rangschikking van opgaande begroeiingselementen.

Het hoogste niveau (zie tabel 1) is dat van het gehele ruilverkavelingsblok, in dit geval het stroomdallandschap van de Maas. Dit ontleent zijn belangrijkste kenmerken aan het reliëf als onderdeel van de geomorfologische opbouw van het Noordwesteuropese subcontinent en aan de oppervlaktewater- en grondwater-stromen die behoren tot het regionaal hydrologisch systeem. De belangrijkste onderdelen van de beschrijving op het hoogste niveau zijn het reliëf en de regionale hydrologische toestand.

De verschillen tussen de twee kenmerken reliëf en hydrologie die binnen het blok optreden leiden tot het onderscheid in deelgebieden. Dit is het tweede schaalniveau en omvat elementen als: beekdalen, riviermeanders, dekzandplateaus, stuifzandduinen. De deelgebieden kunnen beschreven en eventueel nader verdeeld worden op grond van eigenschappen van het subregionaal hydrologisch systeem (o.a. kwel, inzijing, stroomsnelheid, chemische samenstelling van het water), van het microreliëf en van de structuur van de begroeiing, het grondgebruik en oppervlaktewater.

Met structuur wordt bedoeld de ruimtelijke verdeling van hoge en lage vegetaties, cultuurland en water. Met name de structuur van de begroeiing op zowel deelgebied- als op ecotoop-niveau is van groot belang voor de fauna.

Het laagste niveau, dat van het ecotoop, bestaat uit gebieden die homogeen zijn in reliëf, hydrologische toestand en begroeiing. Het lokaal hydrologisch systeem (grondwaterstand, fluctuaties, kwaliteit), de bodem (o.a. nutriëntengehalte) en de vegetatie (vooral floristische samenstelling) vormen de belangrijkste kenmerken van dit niveau.

De bestaande toestand van het milieu dient op de schaal van het ruilverkavelingsblok en op die van de deelgebieden in het HELP rapport beschreven te worden. Voor waardevolle en of kwetsbare gebieden zal een beschrijving op ecotoop-niveau moeten plaatsvinden.

De beschrijving van het macro-reliëf en het regionaal hydrologisch systeem (op ruilverkavelingsblok-niveau) dient te worden ondersteund met vlakdekkende kaarten (hoogtekaart, isohypsenkaart enz.). Van micro-reliëf, subregionaal hydrologisch systeem en structuur van de begroeiing (deelgebied-niveau), dienen vlakdekkende kaarten te worden gemaakt. Tevens dienen daarop de belangrijkste bodemverschillen te worden aangegeven. Een inventarisatie van hydrologische indicatieve plantensoorten kan hierbij waardevolle informatie verschaffen.

Voorzover ecotopen met bijzondere natuurwaarden (flora, vegetatie, fauna) worden onderscheiden, dienen hiervan hydrologische, bodem- en vegetatiekaarten gemaakt te worden.

5.3 Inventarisatiegegevens

De hierboven gevraagde beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, inclusief kaarten, kunnen worden gebaseerd op inventarisatiegegevens van de volgende componenten:

1. Geologie en-
geomorfologie	-formaties en terreinvormen	
2. Hydrologische
toestand	:kwantitatief	-oppervlaktewater- en
grondwater-standen
-oppervlaktewater- en
grondwaterstroming
-ligging van de
waterscheiding
-stuwbeheer
-grondwaterwinning
-wateraanvoer
	:kwalitatief	-chemische en fysische
karakteristiek van op-
pervlaktewater en
grondwater
-bronnen van vervuiling
en eutrofiëring van
grondwater en opper-
vlaktewater
3. Bodem	-type bodems
-voorkomen ongestoorde profielen, bodemgesteld-
heid m.b.t. erosiegevoeligheid, verontreini-
ging, nitraat- en fosfaatbelasting
-bodemvruchtbaarheid	
4. Vegetatie	-voorkomende vegetatietypen
-aanwezigheid en verspreiding van indicator-
soorten t.a.v. hydrologische toestand en
mineralenrijkdom	
5. Landschapshistorie
en -beeld ⁴	-cultuurhistorische elementen
-visueel-ruimtelijke kenmerken	

⁴ Het landschapsbeeld kan in belangrijke mate uit het grondgebruik worden afgeleid (o.a. verdeling van horizontale en verticale elementen). Voor een cultuurhistorische analyse is bovendien een vergelijking met het vroegere grondgebruik noodzakelijk (b.v. peiljaar 1850).

Bij de beschrijving van de aanwezige fauna gaat het in ieder geval om:

- voorkomende soorten die expliciet genoemd worden in het overheidsbeleid of doelstellingen van het plan;
- indicatorsoorten voor levensgemeenschappen, waaraan een bijzondere waarde wordt toegekend op grond van zeldzaamheid, mate van karakteristiekheid, gevoeligheid voor bemesting en ontwatering en compleetheid van het ecosysteem.

Deze beschrijving valt over de indeling in deelgebieden heen, maar dient zoveel mogelijk in relatie daarmee gezien te worden.

Voor zover relevant dienen de relaties met populaties buiten het ruilverkavelingsblok, de relaties tussen populaties binnen het blok en die tussen de verschillende functiegebieden van een populatie (zomer- en winterverblijf, broed- en fourageergebied) te worden aangegeven. De betekenis die in regionaal en (inter-)nationaal verband aan de aanwezige planten- en diersoorten toegekend kan worden, moet worden aangegeven.

De interne samenhang van de verschillende componenten (grondwater, oppervlaktewater, reliëf, bodem, flora, fauna, lucht) van een deelgebied als ook de samenhang tussen de verschillende deelgebieden binnen en buiten het ruilverkavelingsblok dienen aan bod te komen. Relaties tussen ecotopen en hun omgeving behoren beschreven te worden, eventueel met pijlen op kaarten aangegeven.

Tevens dient aandacht besteed te worden aan cultuurhistorische elementen in het landschap.

Van de gegevens t.a.v. fauna, vegetatie en hydrologische toestand dient aangegeven te worden wat de aard en de omvang van de inventarisatiegegevens zijn. Hiaten in gegevens dienen aangegeven te worden.

Aan de hand van bovengenoemde aspecten kan de beschrijving van de te verwachten ontwikkeling van het milieu plaatsvinden. Deze beschrijving dient o.a. gebaseerd te zijn op maatregelen welke voortvloeien uit de onder hoofdstuk 4 genoemde overheidsbesluiten.

6. GEVOLGEN VOOR NATUUR, MILIEU EN LANDSCHAP

6.1 Algemeen

In het HELP-rapport behoort een beschrijving te zijn opgenomen van de gevolgen voor het milieu, van de voorgenomen activiteit en de alternatieven, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven.

Per type maatregelen moet allereerst worden aangegeven wat de verwachte veranderingen zullen zijn in vergelijking met de autonome ontwikkeling van het milieu.

Gedacht kan worden aan:

	<u>directe verandering</u>	<u>indirecte verandering</u>
<u>Ontsluiting</u>	-aanleg/verwijdering wegen -verbreding/verbreding wegen -verand. wegenpatroon	-verandering gebruiksintensiteit wegen -verdwijnen bermen
<u>Waterbeheersing</u>	-wateraanvoer -wijziging afwatering -peilverlaging -aanleg schouwpaden -beregening uit gronden opp. water	-verandering waterkwaliteit -verandering waterstanden -verandering gebruiksintensiteit bodem
<u>Verkaveling</u>	-samenvoegen kavels -verdwijnen landschapselementen -egaliseren	-verandering gebruiksintensiteit bodem
<u>Functieverandering</u>		
Natuurgebied	-bescherming natuurwaarden	
Verwevingsgebied Agr. bestemming	-beperkte agrarische inrichting	-verandering gebruiksintensiteit bodem
Rekr. bestemming	-betreding -verstoring	
<u>Landschapsbouw</u>	-aanleg nieuwe landschapselementen	-afbraak/herstel oorspr. landschap -ontwikkeling nieuw landschap
<u>Boerderijverpl.</u>	-verdwijnen open ruimte -verdwijnen kleine landschapselementen	-verandering gebruiksintensiteit bodem

Gezien de omvang van het ruilverkavelingsgebied en de effecten van de te nemen maatregelen is het gewenst om zowel globaal voor het gehele ruilverkavelingsgebied als gedetailleerd voor deelgebieden en ecotopen welke als kwetsbaar of waardevol gekarakteriseerd worden de effecten van de veranderingen te beschrijven.

Niet alle effecten dienen op iedere schaal beschreven te worden. Hieronder wordt aangegeven welke effecten op welke schaal van belang zijn. De indeling is gebaseerd op de in hoofdstuk 5 genoemde schalen. Het betreft een aandachtspuntenlijst. De verschillende punten hebben echter niet allemaal hetzelfde gewicht. Voor een accentuering wordt verwezen naar tabel 1 in hoofdstuk 5 en de hierna volgende tekst.

6.2 Ruilverkavelingsblok-schaal

Voor het gehele ruilverkavelingsblok (het stroomdallandschap van de Maas) moet aandacht besteed worden aan de beschrijving van de effecten van:

- aanleg en verwijdering van wegen en weg- en kavelpatronen op het landschapsbeeld en cultuurhistorische aspecten
- de aanvoer van gebiedsvreemd water (afkomstig uit de Maas) naar het gebied op de bodem en hydrologische toestand,
- de verandering van gebruiksintensiteit van de bodem als gevolg van waterbeheersingsmaatregelen⁵ en verkavelingen op de luchtkwaliteit.

6.3 Deelgebiedenschaal

Voor de deelgebieden (zoals de meanders, beekdalen, stuifzandgebieden en het dekzandplateau) moet aandacht besteed worden aan de beschrijving van effecten van:

- aanleg en verwijdering van wegen op fauna, het landschapsbeeld en cultuurhistorische aspecten,
- verbreding en verharding van wegen op het landschapsbeeld en cultuurhistorische aspecten,
- verandering van het wegenpatroon op het landschapsbeeld en cultuurhistorische aspecten,
- aanleg van schouwpaden op het landschapsbeeld en cultuurhistorische aspecten,
- veranderingen in open ruimte en landschapselementen op het landschapsbeeld en cultuurhistorische aspecten.
- verandering van gebruiksintensiteit van wegen op de fauna,
- verandering in afwatering en grondwater-peilen op de hydrologische toestand en de bodem ,
- berekening uit oppervlakte- en grondwater op hydrologische toestand en bodem,
- verandering gebruiksintensiteit bodem als gevolg van waterbeheersingsmaatregelen en verkaveling op de bodem, hydrologische toestand, flora en fauna.

5 Onder waterbeheersingsmaatregelen worden alle soorten maatregelen ten behoeve van wateraanvoer, afwatering, detailontwatering, berekening etc. verstaan.

6.4 Ecotopenschaal

Voor de waardevolle en kwetsbare ecotopen, met name de Schuitwaters, het Kaldenbroek, het Lummeriksbroek, het Ham, de Swolgender en Tien-raysche Heide, Houthuizerheide, Linksstraat, Siebertsbeek, Keuter (ecosystemen van voedelsarme droge, vochtige en natte grond, moeras-sen, beken en wateren gevoed door kwel) moet aandacht worden besteed aan de effecten van:

- aanleg, verwijdering, verbreding en verharding van wegen op flora en fauna,
- de aanleg van schouwpaden op flora en fauna,
- de wateraanvoer van gebiedsvreemd water op flora, fauna, bodem en hydrologische toestand,
- de veranderingen in afwatering en grondwaterpeilen op flora, fauna, bodem en hydrologische toestand,
- de veranderingen in gebruiksintensiteit van de bodem als gevolg van waterbeheersing en verkaveling op flora, fauna, bodem en hydrologische toestand.
- veranderingen van functies van het ecotoop of aangrenzende gebieden zoals natuurgebieden, verwevingsgebieden, landbouwgebieden en recreatiegebieden op flora, fauna, hydrologische toestand en bodem.
- veranderingen in landschapselementen op flora, fauna en landschapsbeeld en cultuurhistorische aspecten.

De mate van detail van effectbeschrijving zal per schaal verschillen. Het volgende voorbeeld om dit te verduidelijken:

De beschrijving van de effecten van de aanvoer van gebiedsvreemd water (afkomstig uit de Maas) op de hydrologische toestand op ruilverkavelings-niveau en op ecotoop-niveau zal verschillend zijn.

Op het ruilverkavelingsniveau zal een algemene beschrijving van de effecten van het aangevoerde water op het regionale hydrologische systeem van het gebied van belang zijn, terwijl voor het ecotoopniveau de veranderingen in chemische parameters van lokale hydrologische systemen zo nauwkeurig mogelijk dienen te worden aangegeven.

Voor de hydrologische toestand geldt dat op het niveau van het ruilverkavelingsblok vooral effecten op oppervlaktewater- en grondwaterstromen beschreven dienen te worden, terwijl op subregionaal niveau effecten op kwel, inzijging en chemische samenstelling van belang zijn. Op lokaal niveau zijn oppervlaktewater- en grondwaterstanden, fluctuaties en kwaliteit van het water van belang.

Voor de vegetatie moet op ecotoop-schaal de nadruk gelegd worden op de effecten op de floristische samenstelling terwijl op de schaal van de deelgebieden vooral de structuur van de begroeiing van belang is.

Voor de fauna moet op deelgebieden-niveau aandacht besteed worden aan veranderingen in de oppervlakte en onderliggende rangschikking van landschapselementen inclusief mogelijke verbindingsbanen. Op ecotoop-schaal zijn veranderingen in de oppervlakte en structuur van de begroeiing van groot belang, maar ook dient rekening gehouden te worden met ingrepen in de landschapsstructuur in de omgeving.

6.5 Slotopmerkingen

Effecten op potenties voor herstel en ontwikkeling van fauna, vegetatie en levensgemeenschappen dienen apart te worden vermeld.

Voor het landschap geldt dat de effecten van de aan te brengen voorzieningen in het kader van natuur- en landschapsbouw besproken dienen te worden in het licht van de geformuleerde doelstellingen t.a.v. de instandhouding en herstel van de cultuurhistorische en landschappelijke kenmerken van het blok.

Effecten op het milieu in een deelgebied, die indirect effecten op andere binnen of buiten de ruilverkaveling gelegen deelgebieden kunnen hebben, dienen ook aangegeven te worden.

In het voorontwerp-plan zijn voorzieningen opgenomen die pas in de uitvoeringsfase gelocaliseerd worden, zoals de toedeling van gronden, de kavelaanvaardingswerken en de kavelinrichtingswerken.

In het HELP-rapport moet aan bod komen of er voldoende duidelijkheid bestaat over de omvang en de aard van niet-gelocaliseerde voorzieningen. De effecten van dergelijke voorzieningen op flora, fauna, water, bodem, lucht en landschap dienen op zijn minst in algemene, globale termen besproken te worden in het HELP-rapport.

Ook de positieve effecten van het plan op natuur, milieu en landschap dienen vermeld te worden.

Bij de effectbeschrijving dient aangegeven te worden op grond waarvan men het effect van de veranderingen voorspelt.

7. DE VERGELIJKING VAN DE ONTWIKKELING VAN HET MILIEU ZONDER (NUL-ALTERNATIEF) EN MET HET PLAN

In het HELP-rapport dient een vergelijking gegeven te worden van de gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, met die van het nul-alternatief (zie hoofdstuk 3).

Hierbij dienen de normen en streefwaarden van het milieubeleid te worden betrokken.

Tevens is van belang aan te geven in hoeverre en in welke mate de doelstellingen ten aanzien van de verschillende belangen worden verwezenlijkt.

8. OVERZICHT VAN DE LEEMTEN IN KENNIS EN INFORMATIE

Een overzicht van de leemten in kennis en informatie die tot onvolledigheid en onduidelijkheid leiden moeten in het HELP-rapport worden opgesomd, alsmede de redenen waarom deze leemten zijn blijven bestaan (artikel 41j, lid 1, onder g).

Daarnaast dienen vermeld te worden:

- onzekerheden en onnauwkeurigheden in de gebruikte voorspellingsmethoden en invoergegevens,
- andere kwalitatieve en kwantitatieve onzekerheden met betrekking tot milieugevolgen op korte en langere termijn,

De gevolgen van leemten in kennis en informatie met betrekking tot besluitvorming ten aanzien van het plan moeten aangegeven worden.

9. SAMENVATTING

Het HELP-rapport behoort een samenvatting te bevatten die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het HELP-rapport en van de daarin beschreven gevolgen van de voorgenomen activiteit voor het milieu.

De samenvatting dient in elk geval te bevatten:

- motivering van het belang van het voornemen
- beschrijving van de activiteit en de gevolgen hiervan voor landbouw, natuur, milieu en landschap
- beschrijving uitgangssituatie van het milieu en de te verwachten (autonome) ontwikkeling daarvan
- beschrijving en voorspelling van de effecten van het plan
- vergelijkende beoordeling van het plan en de autonome ontwikkeling tegen de achtergrond van doelstellingen van het plan en overheidsbesluiten.

10. VORM EN PRESENTATIE VAN HET HELP-RAPPORT

Het HELP-rapport moet goed leesbaar zijn en geschikt om een breder publiek voldoende inzicht te verschaffen in de probleemstelling, het doel en de milieugevolgen van het plan.

OPMERKINGEN OVER HET VOORONTWERPPLAN

De Commissie is van mening dat de doelstellingen in het voorontwerpplan, deel C, blz. 35 niet geheel aansluiten bij de eerder vermelde doelstellingen uit het Structuurschema Natuur en Landschapsbehoud en de overige ruimtelijke kaders (deel A, blz. 15 en 16).

Er wordt voorbijgegaan aan doelstellingen m.b.t.

- ecologische infrastructuur en verwevenheid van functies.
- aanleg van nieuwe waterwingebieden.
- de kwaliteit van het water, die als gevolg van de invoer van gebiedsvreemd water kan gaan veranderen.

Er wordt te weinig aandacht geschonken aan de doelstellingen van behoud en ontwikkeling van natuurwaarden in relatie tot de verbetering van de waterhuishouding in het landelijk gebied.

Hoewel de keuze voor een ruilverkaveling of een herinrichting niet meer ter discussie staat, heeft het de Commissie verwonderd, dat in Melderslo een ruilverkaveling uitgevoerd wordt. Uit de structuurschema's Landinrichting, Natuur en Landschapsbehoud alsook het Streekplan Noord- en Midden-Limburg, blijkt dat in elk geval een deel van het ruilverkavelingsgebied eerder voor een herinrichting in aanmerking komt. Wanneer tot een herinrichting was besloten, waren er wellicht meer (procedurele en financiële) mogelijkheden geweest om in het plan aandacht te besteden aan behoud, herstel en ontwikkeling van natuur en milieu.

Alternatieven

Het is niet mogelijk om in het kader van de HELP-toetsing opmerkingen over alternatieven te maken. Desondanks waren er naar de mening van de Commissie alternatieven mogelijk geweest, die binnen de doelstellingen van het plan passen.

I. Een alternatief op basis van het Streekplan (en in overleg met de provincie) was zeker verantwoord geweest.

Het college van G.S., als ook Provinciale Staten van Limburg moeten het ontwerpplan vaststellen na toetsing van het ontwerp aan de hoofdlijnen van het provinciaal ruimtelijk beleid. (art. 88 Landinrichtingswet).

Bij de goedkeuring van het huidige voorontwerpplan zal het college van G.S. een voorstel dienen te doen voor een wijziging en/of afwijking van het vigerende streekplan.

Het gaat met name om een afwijking van de genoemde indeling van categorieën gebieden. De percentages in het voorontwerpplan wijken af van de percentages in het streekplan. Daarnaast bevat het streekplan een kaart waarop ook de ruimtelijke verdeling van de verschillende categorieën gebieden is aangegeven.

Uit het bijgevoegde overzicht blijkt dat de indeling afwijkt van het Streekplan. Er heeft in het voorontwerpplan een striktere scheiding van functies plaatsgevonden dat het Streekplan aangeeft.

Aandacht voor waterwingebieden conform het Streekplan zou hiertoe ook behoren.

- II. Een alternatief op basis van een andere normstelling voor ontwatering (maatgevende afvoer) geeft meer mogelijkheden voor verweving, behoud natuurwaarden, landschappelijke en cultuurhistorische waarden en voorkomt extra "cultuurdruk" vanuit de landbouw in de toekomst. Een financiële onderbouwing van dit alternatief in vergelijking met de berekening in het voorliggende plan wordt daarbij eveneens gewenst.
- III. Een alternatief met de best bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu zou o.a. de volgende kenmerken moeten hebben:
- in stand houden resp. herstel van matig voedselarme kwelstroom naar de Schuitwaters, het Legerterbos, enkele beken (o.a. Everlose beek, Houthuizenbeek, Siebertsbeek).
 - handhaven van een hoog voorjaarspeil van het grondwater in de beekdalen, o.a. het Ham, Lummeriksbroek, Kaldenbroek.
 - samenhangende ecologische infrastructuur bestaande uit schrale weg-, sloot- en beekbermen, houtwallen, bossen.
 - handhaven resp. herstel van het lage nutriëtniveau en geringe toevoer van nutriënten in de Schuitwaters (speciaal het nog oligotrofe Kapelaans schuitwater) moerassen, vochtige schrale landen en bos- en heidegebieden op stuifzanden.

<u>Gebied</u>	<u>NWC</u>	<u>Schets ontwerp</u>	<u>Streek plan</u>	<u>Interim rapport</u>	<u>Vooront- werp</u>
Aastbroek		C	C	C	C
Bos Californie	B	B	C	B	A + B < S
Californie		A	A	A	A
Gebroken Slot	B	B	C	B >	A + B < S
Grote Molenbeek het Ham	B	C	C + B	C < S	A + B < S + C < S
Hoge Heide		B	C	B	A + B < S
Horsterveld		A	A	A	A > S
Houthuizer heide	B	A	A	A	A
Kaldenbroek	B	B	B	B	A + B < S
Kapelaans Schuitw	B	B	B	B + r, b	A + B + r <
Keuter	B	B	C	B	B
Krayenhof	B	B	B	B + r <	A + B + r < S
Langevense Loop		B	C	B <	A + B < S
Legert		A	A	A >	A > S
Legerterbos	B	C	C + B	C	C + A
Leigraafdal	B	B	B	n.v.t.	n.v.t.
Linksstraat	B	A	C	A	A
Looiveld		B	B	B + r, b	B + r + b
Lottumer Schuitw	B	A	C	A >	A
Lummeriksbroek		B	B	B + r, b <	A + B + r, b < S
Maasdal		C	A	C > S	C > S
Meerlose heide		C	C	C	C
Mierbeek		A	C	A	A + B <
Raaieind		C	C	C	C < S + A
Reulsberg	B	A	C	B	A
Siebertsbeek	B	B	C	n.v.t.	n.v.t.
Tienr/Swolg.heide	B	B	C	B	A + B + b
Tienray		B	B	B + r	B + r
Zwanenheike		A	C	A	A
		A	C + A	A	A

Legenda:

A = landbouwgebieden

B = natuurwetenschappelijke en landschappelijke waardevolle gebieden

b = beheersgebied (volgens de relatienota)

r = reservaatgebied (volgens de relatienota)

C = verwevingsgebieden

> of < = grotere of kleinere opp. t.o.v. schetsontwerp

> S of < S = grotere of kleinere opp. t.o.v. Streekplan

BIJLAGE 4

Samenstelling van de werkgroep HELP-Melderslo

De werkgroep van de Commissie voor de Milieu-effectrapportage die de toetsing van het evaluatierapport van het voorontwerpplan Ruilverkaveling Melderslo heeft uitgevoerd, staat onder voorzitterschap van Dr. H. Cohen.

In de werkgroep hebben voorts zitting:

- * ir. H.J. Colenbrander, wonende te Velp
- * prof.dr.ir. H.N. van Lier, wonende te Kesteren
- * dr. P.F.M. Opdam, wonende te Maurik
- * ir. J.S. van Broekhuizen, wonende te Assen
- * dr. J.Th. de Smidt, wonende te Utrecht
- * ir. J.H.A.M. Steenvoorden, wonende te Bennekom
- * dr. A.A. de Veer, wonende te Rhenen

Secretaris van de werkgroep is drs. H. Huisman, bijgestaan door M. Buitenkamp.

MINISTERIE VAN LANDBOUW EN VISSERIJ

DIRECTORAAT-GENERAAL LANDELIJKE GEBIEDEN EN KWALITEITSZORG

DIRECTIE NATUUR, MILIEU EN FAUNABEHEER

CORRESPONDENTIEADRES: POSTBUS 20401
2500 EK 'S-GRAVENHAGE
FACSIMILENUMMER 070-793600
TELEGRAMADRES: LANDVIS
TELEXNUMMER 32040 LAVINL
TELEFOONNUMMER 070-79 3637

Bezoekadres: Prins Clauslaan 6, 's-Gravenhage
(bereikbaar met tram- en buslijnen via station Den Haag Centraal)

Voorzitter Commissie Milieu-
effectrapportage, Dr. Cohen
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

	Commissie voor de milieu-effectrapportage	
Ingekomen:	29 JAN. 1987	
Nr.:	60/87	
Uw kenmerk Dossier:	128-23	Uw brief van

Onderwerp
HELP-rapporten

Ons kenmerk
NMF/M-87-331

Datum VERZ. 28 JAN. 1987

Bijlage(n)

Conform afspraak hierbij mijn kanttekeningen ten aanzien van de rol die NMF kan spelen bij de toetsing van de HELP-rapporten en mijn reactie op het memorandum "Toetsing van HELP-rapporten" van 21 oktober j.l.

Ik acht het van belang dat bij de toetsing van de HELP-rapporten de werkwijze van de m.e.r.-procedure zoveel mogelijk wordt benaderd en dat de daarbij van toepassing zijnde termijnen waar dat mogelijk is, worden aangehouden. De consultantschappen van mijn directie zijn veelal - zij het in sterk uiteenlopende mate - betrokken bij het opstellen van onderdelen van de HELP-rapporten. Verantwoordelijkheid voor het HELP-rapport wordt echter gedragen door de landinrichtingsdienst. Ik acht het wel mogelijk dat in voorkomende gevallen de consultantschappen van mijn directie, door tussenkomst van de directeur LK in de betreffende regio, uw commissie advies zouden kunnen uitbrengen binnen de daarvoor gestelde termijn als bijdrage aan de door uw commissie op te stellen toetsingsadviezen. Bij het memorandum wil ik de volgende opmerkingen plaatsen.

- De 13 projecten die genoemd zijn in de brief van de minister aan de Commissie Oosting zijn tot stand gekomen door de in de tekst genoemde selectiecriteria toe te passen op het voorbereidings-schema van de landinrichtings projecten. Sindsdien zijn nieuwe blokken aan het voorbereidingsprogramma toegevoegd, waarvan er mogelijk enkele eveneens voldoen aan genoemde criteria. Gezien de voorbereidingsduur van landinrichtingsplannen valt evenwel niet te verwachten dat van deze projecten in de komende drie jaar een voorontwerpplan met evaluatie gereed zal komen.

Verzoeken bij beantwoording ons kenmerk en datum te vermelden.

- Ook het stadium waarin de projecten verkeren is van belang. De projecten die in de beginfase verkeren bezitten het voordeel dat vooraf het toetsingskader door uw commissie kan worden opgesteld. In het algemeen zullen het Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud en het NWC-advies een belangrijke basis kunnen vormen voor het op te stellen toetsingskader.
- Daarnaast is het te prefereren dat de Commissie m.e.r. in ieder geval de projecten die door de Commissie Oosting worden geëvalueerd in haar toetsing zal betrekken.

Gezien het bovenstaande acht ik de kans niet groot dat er andere dan de in de brief genoemde 13 projecten in aanmerking zullen komen voor toetsing door uw commissie.

DE DIRECTEUR NATUUR, MILIEU EN FAUNABEHEER

drs. J.B. Pieters

Ministerie van Landbouw en Visserij

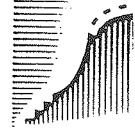
Directoraat-Generaal Landelijke Gebieden en Kwaliteitszorg

Directie Natuur, Milieu en Faunabeheer

Kopie voor
 drs. J.J. de Ruiter
 Kamer 3515

C. H. de Ruiter
F. J. de Ruiter
H. J. de Ruiter

AAN
 de Evaluatiecommissie
 Wet Algemene Bepalingen
 Milieuhygiëne,
 Postbus 450,
 2260 MN LEIDSCHENDAM.

landbouw en visserij

Cmer	2260 MN Commissie voor de milieu-effectrapportage
	Ingekomen: 24-0-86
	Nr: 343-86
	Dossier: 128-16

uw brief van

uw kenmerk

ons kenmerk

datum

NMF/M-86-2360

28 juli 1986

doorkiesnummer

bijlagen

onderwerp

Landinrichting
 m.e.r.

In een brief d.d. 4 november 1985 heb ik mede namens de Staatssecretaris van Landbouw en Visserij en mijn ambtgenoot van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer de Tweede Kamer het oordeel van de Regering doen toekomen met betrekking tot de motie van Noord, ingediend bij de behandeling door de Tweede Kamer van het wetsvoorstel inzake milieu-effectrapportage (1985-1986, 16814 nr. 32). In deze brief heb ik zowel aan de Commissie voor de m.e.r. (Cmer) als aan de Evaluatie Commissie Wet Algemene Bepalingen Milieuhygiëne (ECW) een rol toebedeeld.

In Uw brief d.d. 30 november vroeg U aan mijn ambtgenoot van VROM om verduidelijking. Mede namens mijn ambtgenoot verzoek ik Uw commissie de toepassing van de HELP-methode in het kader van de landinrichtingsprocedure te willen bezien tegen de achtergrond van de doelstellingen van de m.e.r. zoals verwoord in de considerans van de wettelijke m.e.r.-regeling.

Voorts verzoek ik U Uw bevindingen aan ons te rapporteren tezamen met de resultaten van de evaluatie van de m.e.r.-regeling.

Als basis voor Uw werkzaamheden zult U gebruik kunnen maken van de volgende landinrichtingsprojecten:

Baarderadeel, Doniawerstal, Buitenpost-Twijzel, Roden-Norg, Rossum-Oost, Rouveen, Groesbeek, Amstelland, Bodegraven-Noord, Krimpenerwaard, Baarle-Nassau, Goirle, Melderslo (projecten genoemd in voorontwerp a.m.v.b., I.K. 1983-84, 16814 nr. 7, blz. 1207).

Ministerie van Landbouw
 en Visserij
 Bezuidenhoutseweg 73
 Postadres
 Postbus 20401
 2500 EK s-Gravenhage
 Centraal 070 79 39 11
 Facsimilenummer
 070 79 36 00
 Telegramadres Landvis
 Telexnummer 32040 Lavini

- Voor -